

JAARVERSLAG

2012

Stichting TOTAL Pensioenfonds Nederland

INHOUDSOPGAVE

1.	VOORWOORD	3
2.	KERNCIJFERS	4
3.	Karakteristieken van het fonds	5
3.1.	Organisatie	5
4.	Verslag van het bestuur	9
4.1.	Hoofdpijnen	9
4.2.	Goed pensioenfondsbestuur	9
	Compliance, integere bedrijfsvoering	9
	Intern toezicht en verantwoordingsorgaan	9
	Deskundigheidsbevordering	10
	Naleving wet- en regelgeving	10
	Gedragscode	11
	Principes voor beheerst beloningsbeleid	11
	Toeziethouder	11
	Uitbestedingsbeleid	11
	Beleggingscommissie	12
	Communicatiecommissie	12
	Bestuursorganisatiecommissie	13
	Bestuursvergaderingen	13
4.3.	Financiële paragraaf	15
	Samenvatting van de financiële positie van het fonds en ontwikkelingen gedurende het jaar	15
	Uitkomsten van de solvabiliteitstoets	15
	Uitvoeringskosten	16
4.4.	Herstelplan	17
4.5.	Korting van aanspraken en rechten	18
4.6.	Beleggingenparagraaf	19
	Beleggingsklimaat	19
	Beleggingen van het fonds	20
	Vooruitzicht 2013	23
4.7.	Pensioenparagraaf	24
	Karakterisering pensioenregeling	24
	Kenmerken pensioenregeling	24
	Toeslagbeleid	25
	Mutatieoverzicht deelnemers	26
4.8.	Actuariële paragraaf	27
	Actuariële analyse	27
	Rol en bevindingen van de certificerend actuaris	28
	Oordeel van de certificerend actuaris over de financiële positie	29
4.9.	Risico's en beheersing van risico's	30
	Scenario en crisisplanning	31
	Beleggingsrisico's	31
	Actuariële risico's	31
	Renterisico	31
4.10.	Toekomstparagraaf	32
	Voorwaardelijke extra korting	32
	Investment Policy Statement / Actuariële Bedrijfstechnische Nota	32
	Pensioenakkoord en nieuw Financieel Toetsingskader	32
	Ondertekening door het bestuur	32

5. Jaarrekening	33
5.1. Balans per 31 december 2012.....	33
5.2. Staat van baten en lasten over 2012.....	35
5.3. Kasstroomoverzicht over 2012	36
5.4. Toelichting op de balans, de staat van baten en lasten en het kasstroomoverzicht.....	37
Algemeen	37
Groepsverhoudingen	37
Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening	37
Grondslagen voor de waardering van activa en passiva	38
Grondslagen voor de staat van baten en lasten	40
Grondslagen voor opstelling van het kasstroomoverzicht	41
5.5. Toelichting op de onderscheiden posten van de balans.....	42
Activa	42
Passiva	45
Niet uit de balans blijvende verplichtingen	49
5.6. Toelichting op de onderscheiden posten van de staat van baten en lasten	50
5.7. Ondertekening van de jaarrekening	53
6. Overige gegevens.....	54
6.1. Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten	54
6.2. Gebeurtenissen na balansdatum	54
Voorwaardelijke korting	54
Dekkingsgraad	54
6.3. Actuariële verklaring	55
6.4. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.....	57
6.5. Intern toezicht: verslag van de visitatiecommissie.....	59
Visitatie in 2011	59
6.6. Verslag van het verantwoordingsorgaan	60
Bevindingen en aanbevelingen	60
Conclusie	61
Reactie van het bestuur	61
6.7. Lijst met gebruikte afkortingen en begrippen.....	62

1. VOORWOORD

Hierbij bieden wij u de jaarrekening 2012 aan van de Stichting TOTAL Pensioenfonds Nederland.

Het jaar 2012 heeft voornamelijk in het teken gestaan van de moeizame weg naar herstel na de crisis die in 2008 begon. Zo heeft het fonds per 1 januari 2012 voor het eerst in haar bestaan moeten afstempelen (1,95%). Een moeilijke beslissing, want deze maatregel treft gepensioneerden direct en actieven en slapers op termijn. Vooral de dalende rente, waardoor de verplichtingen bleven stijgen, speelde het fonds parten. Mede als gevolg van goede beleggingsresultaten en de invoering van de Ultimate Forward Rate eind 2012 door DNB, is de dekkingsgraad (104,3%) van het fonds toch voldoende hersteld waardoor verdere kortingen vermeden konden worden.

Daarnaast is begin 2012 de nieuwe pensioenregeling geïmplementeerd. Hiermee is de ambitie van het fonds in balans gebracht met de economische realiteit. De eindloonambitie heeft plaats gemaakt voor een middelloonambitie en vooral de werkgevers brengen een fors hogere premie in. Een uitgebreide communicatiecampagne heeft ervoor gezorgd dat de actieve deelnemers, de gepensioneerden en de slapers goed geïnformeerd waren over de veranderingen die de wijzigingen in de pensioenregeling met zich meebracht. Het bestuur is ervan overtuigd dat de nieuwe regeling een goed fundament is waarmee kan worden ingespeeld op de veranderingen die in de komende jaren door de overheid ingevoerd gaan worden.

Het bestuur ziet uit naar stabiliteit op de financiële markten en herstel van de economie in de Eurozone, zodanig dat het korte termijn herstelplan kan worden afgerond zonder verdere kortingen te hoeven doorvoeren.

Stichting TOTAL Pensioenfonds Nederland

Nieuwdorp, 20 juni 2013

Namens het bestuur,

A. van Schaik
Voorzitter

Bezoekadres	Luxemburgweg 1, Nieuwdorp (Zld)	Telefoon	+31 (0)113 619 224
Postadres	Postbus 210	Fax	+31 (0)113 619 223
	4380 AE Vlissingen	Email	Info.pensioenfonds@total.com
KvK Rotterdam	S41113212	Website	www.total-pensioenfonds.nl

2. KERNCIJFERS

	2012	2011	2010	2009	2008
Deelnemers					
Aantal actieve deelnemers (incl. aspiranten)	657	650	649	650	654
Aantal "slapers"	280	272	271	276	274
Aantal pensioengerechtigden	392	374	357	333	309
Totaal aantallen	1.329	1.296	1.277	1.259	1.237
Verhouding actieven: niet-actieven	98%	101%	103%	107%	112%
Pensioenuitvoering - € x 1.000					
Feitelijke premie	9.341	6.598	6.423	6.501	6.394
Zuivere kostendekkende premie	9.605	6.509	6.380	6.602	5.957
Gedempte kostendekkende premie	7.178	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Premie benodigd voor inkoop maximaal opbouw%	10.768	7.959	7.327	8.117	5.957
Uitkeringen (excl. AVU)	7.803	7.745	7.334	6.955	6.263
Pensioenuitvoeringskosten	766	827	-	-	-
Pensioenuitvoeringskosten per deelnemer ¹	0,730	0,808	-	-	-
Beleggingen - € x 1.000					
Vastgoedbeleggingen	31.057	27.298	28.462	17.112	14.978
Aandelen	134.449	121.795	123.544	92.529	77.098
Vastrentende waarden	151.476	135.929	126.323	117.380	108.117
Derivaten	18.935	7.445	43	-	-
Overige beleggingen	-	-	2.253	3.607	-
<i>Sub-totaal beleggingen</i>	<i>335.917</i>	<i>292.467</i>	<i>280.625</i>	<i>230.628</i>	<i>200.193</i>
Derivaten	-698	-8.753	-14.272	-	-
Totaal effecten	335.219	283.714	266.353	230.628	200.193
Beleggingsrendement	18,7%	7,2%	13,3%	18,2%	-23,3%
Benchmark (Blue Sky Group)	18,2%	8,1%	11,7%	-	-
Kosten vermogensbeheer in % van het belegd vermogen	0,7%	0,5%	-	-	-
Financiële positie - € x 1.000					
Pensioenvermogen ²	336.389	283.669	266.381	236.415	201.118
Voorwaardelijke overgangsregeling ³	-	-	-	-	7.431
Pensioenverplichtingen	322.409	294.818	261.843	234.705	225.061
Aanwezige dekkingsgraad ⁴	104,3%	96,2%	101,7%	101%	86%
Benodigde dekkingsgraad volgens herstelplan	100,9%	98,6%	95,0%	91%	n.v.t.
Minimum vereiste dekkingsgraad	104,2%	104,2%	104,2%	104%	105%
Vereiste dekkingsgraad ⁵	117,5%	118,8%	120,5%	123%	124%
Reglementvariabelen					
Franchise – reglement "geboren voor 1950"	n.v.t.	€ 14.335	€ 14.098	€ 13.881	€ 13.621
Franchise – reglement "geboren na 1949"	n.v.t.	€ 12.898	€ 12.673	€ 12.464	€ 12.208
Franchise - reglement 2012 (=wettelijk minimum)	€ 13.062	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Maximum jaarsalaris t.b.v. pensioengrondslag	€ 206.245	€ 203.369	€ 201.293	€ 196.820	€ 189.950
Maximum bedrag tijdelijk nabestaandenpensioen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	€ 3.851	€ 3.851
CPI afgeleide prijsindex (31 oktober betreffende jaar)	2,03%	2,33%	1,38%	0,40%	2,53%
Verhoging pensioenen (per 1 januari van volgend jaar) ⁶	0%	-1,95%	0%	0%	0%
Opbouwpercentage pensioenaanspraken actieven:					
- reglement "geboren voor 1950"	n.v.t.	1,36%	1,59%	1,41%	1,83%
- reglement "geboren na 1949"	n.v.t.	1,48%	1,74%	1,54%	2,00%
- reglement 2012	1,88%	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

¹ Actieve deelnemers en pensioengerechtigden.

² Stichtingskapitaal, reserves en technische voorziening.

³ Per 1/1/2009 is de voorwaardelijke overgangsregeling opgenomen onder de pensioenverplichtingen.

⁴ Voor de berekening van de dekkingsgraad is tot 2009 de voorwaardelijke overgangsregeling in mindering gebracht op het pensioenvermogen.

⁵ Vanaf 2011 is er een opslag voor het actief vermogensbeheer (S10). In 2012 is de vereiste dekkingsgraad hierdoor met 0,2% (2011: 0,9%) gestegen.

⁶ Op 1 januari 2012 zijn alle pensioenaanspraken en pensioenrechten met 1,95% gekort, conform het korte termijn herstelplan.

3. KARAKTERISTIEKEN VAN HET FONDS

Stichting TOTAL Pensioenfonds Nederland, statutair gevestigd te Rotterdam is opgericht op 10 december 1963. De laatste statutenwijziging was op 30 maart 2011. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Rotterdam onder nummer S41113212. Het fonds is een ondernemingspensioenfonds en is aangesloten bij de koepelorganisatie Pensioenfederatie.

Het fonds heeft tot doel uitvoering te geven aan het pensioenreglement zoals dat geldt voor de aangesloten ondernemingen. Hiertoe wordt voor 6 aangesloten ondernemingen en 1.329 deelnemers, slapers en gepensioneerden, circa 336 miljoen euro vermogen belegd.

Als aangesloten ondernemingen zijn bij de oprichting van het fonds de naamloze vennootschappen TOTAL Nederland N.V. (TN) en Zeeland Refinery N.V. (ZR, voorheen TOTAL Raffinaderij Nederland N.V.) toegetreden. De raad van bestuur van TN of ZR kan het fonds verzoeken werknemers van een groepsmaatschappij als deelnemers in het fonds op te nemen. Op verzoek van TN en/of ZR zijn de volgende ondernemingen als aangesloten onderneming toegelaten: Combined Refuelling Services, Mafina B.V., Aardolie Opslag Groningen B.V. en TOTAL Gestion Internationale.

3.1. ORGANISATIE

Bestuur

De samenstelling van het bestuur op 31 december 2012 is als volgt:

Naam	Functie	Vertegenwoordiging	Bestuurslid sinds	Einde zittingsduur
A. van Schaik	Voorzitter	Werkgevers (ZR), voorzitter namens TN	22-11-2006	n.v.t.
W.P. Lieveense	Plv voorzitter	Werkgevers (ZR)	17-02-2011	n.v.t.
R. Boonman	Secretaris	Werknemers (ZR)	01-06-2004	01-07-2014
T. Rinkel	Plv secretaris	Werknemers (TN)	01-06-2010	01-07-2014
N. Baras	Lid	Werkgevers (TN)	01-09-2011	n.v.t.
D. Boonstoppel	Lid	Werknemers (ZR)	01-01-2008	01-07-2017
F. Boek	Lid	Werknemers (TN)	26-02-2009	01-07-2017
Vacature	Lid	Werkgevers (TN)		

In januari 2012 is mevrouw A. Boef afgetreden als bestuurslid en voorzitter. De heer A. van Schaik bekleedt de functie van voorzitter namens TN. De vacature van werkgeversvertegenwoordiger van TOTAL Nederland is nog niet ingevuld.

Het bestuur van het fonds heeft de dagelijkse uitvoering van de werkzaamheden uitbesteed aan het pensioenbureau. Deze werkzaamheden betreffen de pensioenadministratie en de bestuursondersteuning. Het vermogensbeheer is uitbesteed aan de fiduciair vermogensbeheerder Blue Sky Group. Het bestuur is en blijft, conform de eisen van de Pensioenwet, verantwoordelijk voor de juiste uitvoering van de uitbestede taken. Het bestuur heeft uitsluitend bevoegdheden conform de statuten en reglementen van het fonds, in overeenstemming met de vastlegging in de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN).

Pensioenbureau

Het pensioenbureau heeft 3 medewerkers (2,6 fte) en is verantwoordelijk voor het beheer en de uitvoering van de pensioenregeling(en) van het fonds:

G. van Dalen   Hoofd Pensioenbureau
P. Smits-Enters   Administrateur
D. Davidse   Cost Accountant (60%).

Het pensioenbureau is voornamelijk belast met het beheer en de uitvoering van de pensioenregelingen van het fonds. Het pensioenbureau is de uitvoeringsorganisatie van het fonds. De voorzitter van het bestuur heeft wekelijks overleg met het pensioenbureau over de dienstverlening. De taken en verantwoordelijkheden van het pensioenbureau zijn vastgelegd in een procedure en jaarlijks beoordeelt het bestuur het functioneren van het pensioenbureau als geheel.

Dagelijks beleid

Het dagelijks beleid wordt uitgevoerd door de voorzitter en het Hoofd Pensioenbureau. Het dagelijks beleid betreft het nemen van uitvoeringsbesluiten binnen geldende regels en procedures, het aansturen van het pensioenbureau en het voorbereiden van de bestuursvergaderingen.

Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan bestaat uit 3 leden benoemd op 1 januari 2011:

P. Schuit, voorzitter   namens de werkgevers
E. Cornelis, secretaris   namens de werknemers
H. Slootheer   namens pensioengerechtigden.

Het verantwoordingsorgaan is onafhankelijk van het bestuur en bespreekt met het bestuur het gevoerde beleid en de resultaten van het beleid. Het verantwoordingsorgaan geeft achteraf een oordeel over het handelen van het bestuur.

Intern toezicht

Het fonds heeft in het kader van intern toezicht in maart 2007 gekozen voor een visitatiecommissie. Hoewel er verschillende organisaties zijn die visitaties op commerciële basis uitvoeren, heeft het fonds ervoor gekozen de visitaties uit te laten voeren door deskundigen van een aantal pensioenfondsen uit de regio. Hiertoe is in december 2007 een samenwerkingsverband opgericht tussen een aantal pensioenfondsen. De visitatiecommissie heeft in de maanden november en december 2011 een tweede visitatie bij het fonds uitgevoerd. Een verslag hiervan en de reactie van het bestuur hierop is in het jaarverslag van 2011 opgenomen.

Deelnemersraad

De deelnemersraad is samengesteld uit actieve deelnemers en gepensioneerden en vergadert minimaal 2 maal per jaar samen met het bestuur. Bij belangrijke wijzigingen, zoals omschreven in de ABTN en het reglement van de deelnemersraad, vraagt het bestuur advies aan de deelnemersraad.

De samenstelling van de deelnemersraad op 31 december 2012 is als volgt:

Naam	Functie	Vertegenwoordiging
H. Slootheer	Voorzitter	Pensioengerechtigden
B. Heine	Secretaris	Werknemers (TN)
G. van Tienen	Lid	Pensioengerechtigden
G. de Bruin	Lid	Pensioengerechtigden
F. Melcher de Leeuw	Lid	Pensioengerechtigden
G. Drost	Lid	Werknemers (ZR)
R. van der Klooster	Lid	Werknemers (ZR)
F. de Lange	Lid	Werknemers (ZR)
H. Hoegge	Lid	Werknemers (ZR)
J. Westgeest	Lid	Werknemers (TN)

De zittingstermijn van de deelnemersraad loopt af op 31 december 2014. Er zijn vooralsnog geen plannen om de deelnemersraad samen te laten gaan met het verantwoordingsorgaan.

Vermogensbeheer

Het vermogensbeheer van het fonds is uitbesteed aan de Blue Sky Group. Het bestuur heeft, onder meer in de vorm van een *service level agreement* en door het instellen van een beleggingscommissie, maatregelen getroffen om toezicht te kunnen uitoefenen op de activiteiten van de vermogensbeheerder. Hierbij is met name het monitoren van het beleggen binnen de mandaten van het bestuur van belang. Bovendien wordt hierbij aandacht gegeven aan de aard, de juiste interpretatie en uitvoering van beleggingen en er wordt rekening gehouden met de uitkomsten van de ALM-studie zoals deze elke drie jaar door het bestuur wordt uitgevoerd.

De Blue Sky Group verstrekt ieder jaar haar interne beheersingsrapportages (ISAE 3402) die door het pensioenbureau wordt geanalyseerd en met de vermogensbeheerder wordt besproken.

Beleggingscommissie

De beleggingscommissie heeft als taak het volgen en analyseren van de beleggingsontwikkelingen, het voorstellen aan het bestuur van een beleggingsbeleid ten opzichte van de strategische benchmark, het opstellen van het beleggingsplan en het kritisch volgen van de uitvoering van het beleid door de vermogensbeheerder.

De commissie is samengesteld uit leden van het bestuur en het hoofd pensioenbureau. De beleggingscommissie wordt verder ondersteund door een interne en externe beleggingsdeskundige en een notulist.

De beleggingscommissie bestaat op 31 december 2012 uit de volgende leden:

G. van Dalen (voorzitter),
R. Boonman,
F. Boek,
W.P. Lievens.

De heer B. Smits treedt op als interne adviseur. Na het vertrek van de heer R. Albrecht van Aon Hewitt is op 28 juni 2012 de heer H. Hoos, Asset Advisors, aangesteld als extern adviseur van de beleggingscommissie. Mevrouw P. Smits, administrateur pensioenbureau, vervult de functie van notulist.

In januari 2012 is mevrouw A. Boef afgetreden als voorzitter van de beleggingscommissie. De heer G. van Dalen heeft vervolgens opgetreden als plaatsvervangend voorzitter. Op 6 december 2012 is de heer G. van Dalen benoemd tot voorzitter van de beleggingscommissie.

Bestuursorganisatiecommissie

De bestuursorganisatiecommissie heeft als taak te bevorderen dat de bestuurlijke en organisatie-inrichtende documenten van een voldoende kwalitatief niveau zijn en blijven en dat deze voldoen aan wet- en regelgeving. De commissie kan gevraagd en ongevraagd de fondsdocumenten herzien en in concept aan het bestuur voorleggen ter goedkeuring.

De bestuursorganisatiecommissie bestaat op 31 december 2012 uit de volgende leden:

A. van Schaik,
T. Rinkel,
P. Smits-Enters.

In januari 2012 is mevrouw A. Boef afgetreden als lid van de bestuursorganisatiecommissie. Mevrouw T. Rinkel is haar opgevolgd.

Communicatiecommissie

De communicatiecommissie heeft als taak het bestuur te adviseren over de communicatie aan de deelnemers en doen van voorstellen hierover. Communicatiemiddelen betreffen onder meer de pensioenbrochure, het uniform pensioenoverzicht, de internet website, de nieuwsbrieven en de individuele "pensioenpraatjes". De commissie stelt jaarlijks een communicatiejaarplan op en legt dit voor aan het bestuur ter goedkeuring.

De communicatiecommissie bestaat op 31 december 2012 uit de volgende leden:

N. Baras, voorzitter,
D. Boonstoppel,
P. Smits-Enters.

Compliance officer

Het bestuur heeft in 2011 ingestemd met de benoeming van mevrouw A. Bakker, bedrijfsjurist ZR en TN, tot compliance officer van het fonds. De compliance officer is onafhankelijk van het bestuur en rapporteert periodiek haar bevindingen aan het bestuur.

De compliance officer is belast met het toezicht op de naleving van de voor het fonds van kracht zijnde gedragscode en rapporteert aan de voorzitter van het bestuur, zowel voor de dagelijkse gang van zaken als in het geval zich een bijzondere omstandigheid heeft voorgedaan.

Het bestuur draagt er zorg voor dat de integriteit van de personen die het beleid van het fonds bepalen of mede bepalen buiten twijfel staat. Hiertoe heeft het bestuur een gedragscode opgesteld die van toepassing is op alle verbonden personen.

Externe ondersteuning

Het fonds wordt bijgestaan door een externe deskundige voor actuariaat en overige pensioenfondsgelateerde zaken. Ultimo boekjaar is de externe adviserende actuaaris de heer S. Keijmel, lid van het A.G. en werkzaam bij actuariel bureau Mercer.

De beleggingscommissie van het fonds wordt bijgestaan door een externe beleggingsdeskundige. Ultimo boekjaar is dit de heer H. Hoos, werkzaam bij Asset Advisors.

4. VERSLAG VAN HET BESTUUR

4.1. HOOFDLIJNEN

Het jaar 2012 begon met een korting van de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten met 1,95% per 1 januari 2012. Deze korting volgde uit de evaluatie van het herstelplan op 31 oktober 2011.

De werkgevers hebben in 2011 in overleg met de sociale partners een voorstel tot aanpassing van de uitvoeringsovereenkomsten en de pensioenregelingen gedaan. Dit voorstel is door het bestuur uitgewerkt en getoetst op uitvoerbaarheid. Na een intensief communicatietraject begin 2012 hebben de deelnemers door middel van een referendum op 26 maart 2012 ingestemd met de aanpassing van de pensioenregeling. Het resultaat is dat vanaf 1 januari 2012 de nieuwe uitvoeringsovereenkomsten en nieuwe pensioenreglement van kracht zijn geworden. Vervolgens heeft het bestuur een continuïteitsanalyse en een ALM-studie laten uitvoeren.

Gedurende 2012 heeft het fonds een goed beleggingsrendement gerealiseerd. Het herstel van de dekkingsgraad stond echter voortdurend onder druk door de dalende rente en de verhoogde levensverwachting. In september introduceerde DNB het gebruik van de Ultimate Forward Rate (UFR) voor de berekening van de pensioenverplichtingen. Dit had een gunstig effect op de dekkingsgraad. De invoering van de nieuwe AG-tafels hadden echter een negatief effect op de dekkingsgraad. Uiteindelijk is het herstel van de dekkingsgraad voldoende geweest om de (vierde) voorwaardelijke korting in het herstelplan van 1,95% van de pensioenen per 1 januari 2013 niet te hoeven uitvoeren.

Andere belangrijke onderwerpen voor het bestuur worden in onderstaande paragraaf behandeld.

4.2. GOED PENSIOENFONDSBESTUUR

Compliance, integere bedrijfsvoering

Het bestuur hecht belang aan een deugdelijk fondsbestuur en een goede naleving van interne en externe regels. Het fonds ziet de uitwerking en inbedding van compliance als een belangrijk verlengde van de door haar gekozen governancestructuur.

Met compliance beoogt het fonds de integriteit van het bestuur, de medewerkers van het pensioenbureau en verbonden partijen evenals de naleving van interne regels en externe wet- en regelgeving te waarborgen en bij te dragen aan een goede reputatie en betrouwbaarheid.

Vanuit de invalshoek van het bestuur betekent compliance dat het bestuur integer is en blijft en dat het handelen en gedrag van de bestuursleden geen afbreuk doet aan de goede reputatie van het fonds. De gedragscode geeft duidelijkheid over wat het fonds onder integer handelen verstaat. Ook wordt bij indiensttreding van nieuwe bestuurders door het fonds en de toezichthouder getoetst of zij betrouwbaar en integer zijn.

Vanuit de invalshoek van deelnemers is het belangrijk dat het fonds een betrouwbare dienstverlener is. Betrouwbaar houdt onder andere in dat de deelnemer op een correcte manier wordt behandeld en juist wordt geïnformeerd over de producten die worden aangeboden. Dit omvat vele aspecten die gebaseerd zijn op wet- en regelgeving.

Onder integere bedrijfsvoering verstaat het fonds dat processen dusdanig zijn ingericht dat onder meer de betrouwbaarheid van de informatie wordt gewaarborgd. Een van de belangrijkste aspecten hierbij is dat de rechten van de deelnemers op een juiste manier tot stand komen en op een juiste manier verantwoord worden richting de deelnemer.

Intern toezicht en verantwoordingsorgaan

Het bestuur van het fonds besteedt conform de Pensioenwet en de daarin opgenomen eisen voor goed pensioenfondsbestuur veel aandacht aan de opzet en inrichting van de organisatie, inclusief de interne beheersing. Reglementair is bepaald hoe het bestuur omgaat met de rol als bestuur en invulling geeft aan begrippen als goed bestuur, verantwoording en intern toezicht.

Vanaf 2008 is het verantwoordingsorgaan (VO) actief. Het verantwoordingsorgaan bestaat uit 3 leden, te weten één lid namens de werkgevers, één lid namens de werknemers en één lid namens de pensioengerechtigden. De opbouw is zodanig dat zoveel mogelijk wordt samengewerkt met de deelnemersraad teneinde overlapping te voorkomen. De verantwoording die het bestuur aflegt aan het verantwoordingsorgaan is onderdeel van de jaarverslagcyclus (zie §6.6.).

Voor het intern toezicht is gekozen voor een visitatiecommissie. De visitatiecommissie beoordeelt driejaarlijks de beleids- en bestuursprocedures en bestuursprocessen, de *checks and balances*, de wijze waarop de uitvoering van de regeling wordt bestuurd en aangestuurd en de wijze waarop wordt omgegaan met de risico's op de langere termijn voor (de dekkinggraad van) het fonds.

Gezien de relatie tussen de objecten van onderzoek van visitatiecommissie en verantwoordingsorgaan wordt overleg tussen deze organen als een waardevolle invulling van *pension fund governance* beschouwd.

Deskundigheidsbevordering

Voor bestuursleden en nieuwe bestuursleden is een algemeen bestuursprofiel opgesteld. In het algemeen bestuursprofiel wordt naast de eisen voor deskundigheid ook eisen gesteld aan competenties voor (nieuwe) bestuursleden. De eisen voor bestuursleden zijn van toepassing op nieuwe benoemingen of herbenoemingen vanaf 1 januari 2010. Voorts moeten pensioenfondsen in de jaarverantwoording verslag doen van de activiteiten die zij hebben ontplooid om ervoor te zorgen dat het bestuur als collectief aan de eisen voldoet.

Ook in het afgelopen jaar is veel aandacht besteed aan de deskundigheidsbevordering van het bestuur door het volgen van individuele cursussen, het organiseren van gezamenlijke trainingen en brainstormdagen. In het verleden stonden de (feitelijke) deskundigheid en het toetsen van kennis en inzicht centraal. De ontwikkelingen van de afgelopen jaren hebben echter ook de aandacht gevestigd op het feitelijk handelen, het gedrag van bestuursleden en (het toetsen van) de oordeelsvorming binnen het bestuur.

De deskundigheidseisen zijn ook van toepassing op de leden van het verantwoordingsorgaan en het intern toezicht. De deskundigheid wordt periodiek getoetst (self assessment) voor individuele bestuursleden en het bestuur als geheel. De uitkomsten zijn vastgelegd in de deskundigheidsmatrix. Op basis van de toegewezen aandachtsgebieden wordt jaarlijks bepaald welke acties moeten worden ondernomen om de vereiste deskundigheid te behalen respectievelijk te behouden. Deze acties worden vastgelegd in een jaarlijks opleidingsplan. Het vereiste niveau ligt vast in de eindtermen. Het opleidingsplan wordt jaarlijks geëvalueerd en de uitvoering wordt gemonitord door het pensioenbureau.

Naleving wet- en regelgeving

Het bestuur is niet bekend met overtredingen van wet- en regelgeving door het fonds. In het boekjaar is een herstelplan van toepassing vanwege een dekkingstekort. Toelichting op het herstelplan is opgenomen in §4.4.

Uitvoeringsovereenkomsten en reglement 2012

Het voorstel van de werkgevers voor aanpassing van de pensioenregeling heeft ertoe geleid dat het bestuur op 23 februari 2012 een nieuwe uitvoeringsovereenkomst en een nieuw pensioenreglement heeft vastgesteld. De actieve deelnemers van het fonds hebben zich op 26 maart 2012 in een referendum positief uitgesproken over de aanpassing van de pensioenregeling. Het nieuwe reglement is met ingang van 1 januari 2012 van kracht geworden. De uitvoeringsovereenkomsten met de aangesloten ondernemingen zijn overeenkomstig aangepast en ondertekend.

ABTN

Begin 2012 is de ABTN geactualiseerd. De belangrijkste wijzigingen betreffen:

- Aanpassing van de pensioenregeling en het toeslagbeleid met ingang van 1 januari 2012;
- Toevoeging van het risicomanagementbeleid;
- Toevoeging van het financieel crisisplan;
- Toevoeging van het uitbestedingbeleid;
- Aanpassing van de actuariële grondslagen en veronderstellingen;
- Toevoeging van de nieuwe continuïteitsanalyse 2012 (Bijlage B);
- Toevoeging van de Investment Policy Statement 2011 (Bijlage C).

Gedragscode

Het bestuur draagt er zorg voor dat de integriteit van de personen die het beleid van het fonds bepalen of mede bepalen buiten twijfel staat (Artikel 105 lid 5 Pensioenwet). Hiertoe heeft het bestuur een gedragscode opgesteld die van toepassing is op alle verbonden personen. Jaarlijks wordt door de bestuursleden een gedragscodeverklaring ondertekend. De compliance officer heeft geconstateerd dat dit voor 2012 ook is gebeurd.

Principes voor beheerst beloningsbeleid

De kosten van de voorzitter (inclusief het salaris) worden vanaf 2008 door het fonds betaald aan de werkgever. De werkgever vergoedt deze kosten met (een deel van) de werkgeverspremie. De kosten van de overige bestuursleden voor hun werkzaamheden voor het fonds worden niet door het fonds betaald.

Met ingang van 1 januari 2011 is een vacatieregeling van kracht voor:

- werknemersvertegenwoordigers in het bestuur;
- werknemersvertegenwoordigers en gepensioneerden in de deelnemersraad;
- werknemersvertegenwoordigers en gepensioneerden in het verantwoordingsorgaan,
- de interne beleggingsadviseur van de beleggingscommissie.

Toezihtouder

In 2012 heeft het fonds meegewerkt aan themaonderzoeken van de toezichthouders DNB/AFM. De onderwerpen betroffen Intern Toezicht en voorbereiding transitie pensioencontract.

Oorspronkelijk was het plan van DNB om in het najaar van 2012 een beperkt onderzoek uit te voeren bij het fonds. Dit is niet doorgegaan. De toezichthouder heeft aangegeven dat het beleid is gewijzigd en dat op basis van de resultaten van de themaonderzoeken waar het fonds bij betrokken is, besloten wordt om al dan niet nader onderzoek te doen bij het fonds.

Uitbestedingsbeleid

Het bestuur heeft haar uitbestedingsbeleid vastgelegd in een procedure. Hierin is vastgelegd dat de volgende zaken niet uitbesteed worden:

- Taken en verantwoordelijkheden van personen die het dagelijks beleid bepalen;
- Werkzaamheden die beheersing en toezicht op werkzaamheden kunnen ondermijnen;
- Werkzaamheden die bij uitbesteding een belemmering vormen op het adequaat naleven van toezicht bij of krachtens de pensioenwet.

Verder stelt het bestuur geen restricties aan een dienst ten aanzien van de beslissing uitbesteden of niet. Of daadwerkelijk tot uitbesteden wordt overgegaan, wordt beslist door het bestuur op basis van haar moverende overwegingen. Daarbij gelden de volgende voorwaarden:

- a) De dienstverlener moet voldoende waarborgen dat de uitvoering van de dienst op een beheerste en planmatige wijze uitgevoerd zal worden. Dit dient te worden ondersteunt door een ISAE 3402 verklaring of een vergelijkbare externe certificering;
- b) De dienstverlener dient aantoonbaar voldoende maatregelen getroffen te hebben inzake fraudepreventie;
- c) Door de uitbesteding zal de verantwoordelijkheid van het fonds voor de organisatie en beheersing van (deel)processen en het toezicht daarop niet beperkt worden;
- d) Het fonds heeft voldoende inzicht in de risico's die samenhangen met de uitbesteding van de betreffende (deel)processen.

Periodiek heeft het bestuur overleg gevoerd met de vermogensbeheerder. In dit overleg is uitvoerig stilgestaan bij de resultaten van de vermogensbeheerder. Hierop komen wij later nog terug. Daarnaast heeft het bestuur kennisgenomen van interne beheersingsrapportages (ISAE 3402) van de vermogensbeheerder en heeft het bestuur deze geanalyseerd.

De uit de analyse naar voren komende vragen en bevindingen zijn met de vermogensbeheerder besproken. Ook is stilgestaan bij de dienstverlening door de vermogensbeheerder aan de hand van de in de service level agreement gemaakte afspraken.

Beleggingscommissie

De beleggingscommissie heeft in het verslagjaar 10 maal vergaderd. De belangrijkste onderwerpen, die gedurende het verslagjaar in de vergadering zijn besproken, waren:

- Beleggingsplan 2012-2013;
- Rapportage BSG: maand- en kwartaalrapportages en factsheets;
- Afdekking renterisico (vast agendapunt);
- Gevolgen UFR-curve;
- Financiële markten (vast agendapunt);
- Verkoop fondsen die nog niet onder beheer waren van BSG;
- ALM-studie;
- Vervanging externe beleggingsadviseur.

De beleggingscommissie heeft het bestuur geadviseerd over de uitkomsten van de ALM-studie, het beleggingsplan 2012-2013, de verkoop van de eigen fondsen in het kader van de transitie naar BSG en de renteaafdekking.

Begin 2012 is afgesproken dat namens DF-DARAG/Asset management een Nederlands sprekende beleggingsexpert van de TOTAL-groep jaarlijks twee vergaderingen van de beleggingscommissie bijwoont, waaronder de bespreking van het beleggingsbeleid. De heer Ph. Lamy heeft in november voor het eerst de beleggingscommissievergadering met BSG bijgewoond.

De beleggingscommissie heeft gedurende het boekjaar regelmatig overleg gevoerd met de vermogensbeheerder. In dit overleg is ook stilgestaan bij de resultaten van de vermogensbeheerder (zie ook § 4.6). Aan het einde van het boekjaar heeft de beleggingscommissie een zelfevaluatie uitgevoerd, waarbij ook is stilgestaan bij de dienstverlening door de vermogensbeheerder en de adviseurs. De bevindingen zijn met de betrokken partijen besproken.

Met dit eindrapport is de totale evaluatie van de beleggingscommissie over 2012 afgerond. De BC, inclusief de adviseurs en vermogensbeheerder, kenmerkt zich door een open en professionele sfeer waarin eenieder zijn visie kan geven en waarbij discussies op een constructieve manier leiden tot een gefundeerd gezamenlijk standpunt. De commissieleden zijn dan ook van mening dat de BC een waardevolle bijdrage levert aan het functioneren van het bestuur.

In verband met het vertrek van de externe beleggingsadviseur begin 2012, heeft de beleggingscommissie een nieuwe adviseur gezocht en voorgesteld aan het bestuur. De heer drs. H. Hoos RBA van Asset Advisors is met ingang van 28 juni 2012 benoemd tot externe beleggingsadviseur van het fonds.

Communicatiecommissie

Gebaseerd op het communicatiebeleid heeft de communicatiecommissie een jaarplan voor 2012 opgesteld. In nagenoeg iedere bestuursvergadering heeft de commissie de voortgang van het jaarplan aan het bestuur gerapporteerd. Hierbij geldt dat ad hoc acties als gevolg van actuele ontwikkelingen prioriteit hebben boven het jaarplan.

In 2012 had de communicatiecommissie te maken met twee belangrijke projecten: het communicatietraject omtrent de aanpassing van de pensioenregeling en de vernieuwing van de website. Beide projecten hebben veel tijd en inspanning van de commissieleden gevegd, maar brachten ook kennisverdieping en verbreding.

Voor het communicatietraject rondom de aanpassing van de pensioenregeling heeft de commissie gebruik gemaakt van de expertise van Bureau Pensioencommunicatie. Bij dit project zijn alle communicatiemiddelen ingezet. Er zijn nieuwsbrieven gestuurd, informatiebijeenkomsten gehouden en er is gebruik gemaakt van zowel de website als het intranet van de aangesloten ondernemingen. De evaluatie van het project is vastgelegd in een rapport, wat met het bestuur is besproken. Het project voor de vernieuwing van de website werd al in 2011 in gang gezet, maar heeft door allerlei omstandigheden flinke vertraging opgelopen. In juni 2012 kwam het project in een stroomversnelling en is in samenwerking met de communicatieafdeling van Blue Sky Group de lay-out en invulling van de website gerealiseerd. In oktober 2012 is tezamen met het nieuwe logo de website in gebruik genomen. De deelnemers zijn hiervan op de hoogte gesteld door middel van een ansichtkaart en hebben zich zeer positief uitgelaten over het eindresultaat. Deelnemers kunnen via de website van het pensioenfonds gebruik maken van de pensioenplanner die hen in staat stelt op basis van actuele gegevens verschillende pensioenscenario's door te rekenen.

Ook in 2012 speelde de communicatie rondom het herstelplan een belangrijke rol en zijn de deelnemers op de hoogte gesteld van de (extra) voorwaardelijke korting van de pensioenen per 1 april 2013.

Overige zaken waar de communicatiecommissie zich mee bezig heeft gehouden zijn:

- De pensioenbrochure als onderdeel van de startbrief is in 2012 opnieuw geactualiseerd en vóór 1 april 2012 aan de actieve deelnemers gestuurd;
- In 2012 is aan alle actieve en premievrije deelnemers een pensioenoverzicht op basis van de nieuwe pensioenregeling gestuurd;
- Alle deelnemers hebben het verkort jaarverslag ontvangen over 2011;
- De deelnemers, zowel actief als niet-actief, zijn gedurende 2012 door middel van nieuwsbrieven en nieuwsberichtjes op de hoogte gesteld van diverse actuele onderwerpen, zoals de voortgang van het herstelplan, wijziging pensioenregeling, financieel crisisplan, nieuwe website, nieuwe rekenrente, toename levensverwachting, opbouwpercentage en AOW-ontwikkelingen.

Bestuursorganisatiecommissie

De bestuursorganisatiecommissie heeft als taak te bevorderen dat de bestuurlijke en organisatie inrichtende documenten van een voldoende kwalitatief niveau zijn en blijven en dat zij voldoen en blijven voldoen aan wettelijke eisen. Daartoe worden op eigen initiatief van (één van) de commissieleden of op aanvraag van het bestuur de fondsdocumenten herzien. De herziene documenten worden door de bestuursorganisatiecommissie in concept aangeboden aan het bestuur. In 2012 heeft de commissie zich beziggehouden met de aanpassing en uitbreiding van de ABTN en het actualiseren van procedures.

Bestuursvergaderingen

Het bestuur van het fonds heeft het afgelopen jaar 10 maal vergaderd. Hiervan waren 2 vergaderingen extra ingepland in verband met de aanpassing van de pensioenregeling. Daarnaast heeft het bestuur 2 maal een brainstormsessie gehouden en 3 maal een gezamenlijke vergadering met de deelnemersraad, waarvan 1 vergadering extra ingepland is in verband met de aanpassing van de pensioenregeling. Naast de reguliere beleidscyclus stonden de volgende belangrijke onderwerpen op de agenda:

- De financiële situatie van het fonds en het herstelplan.
Begin 2012 heeft het bestuur op basis van de financiële situatie van 31 december 2011 het herstelplan geëvalueerd. Aangezien het verwachte herstel achterbleef ten opzichte van het herstelplan, heeft het bestuur een extra voorwaardelijke korting van de pensioenen vastgesteld van 0,25% per 1 april 2013.
Op basis van de dekkingsgraad van 31 oktober 2012 heeft het bestuur het herstelplan opnieuw geëvalueerd. De dekkingsgraad was op dat moment hoger dan de benodigde dekkingsgraad volgens het herstelplan. Het bestuur heeft op basis van deze evaluatie besloten de voorgenomen korting van de pensioenen op 1 januari 2013 niet uit te voeren.
- Aanpassing pensioenregeling.
Begin 2012 heeft het fondsbestuur overeenstemming bereikt met de aangesloten ondernemingen over de nieuwe uitvoeringsovereenkomsten en het aangepaste pensioenreglement. Na het positieve advies van de deelnemersraad hebben uiteindelijk de deelnemers door middel van een referendum ingestemd met de aanpassing van de pensioenregeling met terugwerkende kracht per 1 januari 2012.
- Continuïteitsanalyse
Eén van de belangrijkste wijzigingen in de pensioenregeling betreft het toeslagbeleid. De ambities zijn naar beneden bijgesteld in het kader van realistisch verwachttingsmanagement. Het bestuur heeft begin 2012 een continuïteitsanalyse laten uitvoeren door Mercer. Hieruit is gebleken dat het toeslagbeleid consistent is. De uitkomsten van de analyse zijn opgenomen in de ABTN.
- ALM-studie
In het najaar van 2012 is door Mercer een ALM-studie uitgevoerd. Bij de studie zijn naast een aantal basisscenario's ook extra beleggingsvarianten doorgerekend en een viertal stressscenario's. Voor de studie heeft het bestuur de uitgangspunten en startpositie vastgesteld. De uitkomsten zijn uitgebreid besproken binnen het bestuur. De belangrijkste conclusie uit de verschillende ALM uitkomsten en adviezen van de adviseurs is dat de huidige beleggingsmix (50 % aandelen en 75% afdekking van het renterisico) een goed uitgangspunt is van de lange termijn beleggingsstrategie. Het effect van de renteafdekking op de lange termijn blijkt minder groot dan vooraf werd verwacht. De oorzaak hiervan is te vinden in de huidige lage rentestand. In verband met de uitzonderlijke economische omstandigheden zal binnen het beschikbare risicobudget continu gezocht worden naar kansen.

- **Maatschappelijk verantwoord beleggen**
In het najaar van 2012 heeft het bestuur opnieuw gesproken over maatschappelijk verantwoord beleggen. De uitkomst van de discussie binnen het bestuur is dat het bestuur welwillend staat tegenover maatschappelijk verantwoord beleggen en zich daarover ook wil uitspreken. Er zal door middel van een flankerend beleid gezocht worden naar mogelijkheden om maatschappelijk verantwoord beleggen stapsgewijs in het beleggingsbeleid te integreren. Duurzaam beleggen wordt door het bestuur vooralsnog niet gezien als onderdeel van maatschappelijk verantwoord beleggen.
- **Flexibilisering pensioen**
In het kader van de verhoging van de AOW-leeftijd, heeft het bestuur besloten het flexibiliseringmoment van 65 jaar in het huidige pensioenreglement voor een hoog/laag constructie aan te laten sluiten op de wettelijke AOW-leeftijd.
- **Vergaderstructuur**
Het bestuur heeft haar vergaderstructuur geëvalueerd en geconstateerd dat door het maken van een efficiëntieslag het aantal vergaderingen verminderd kan worden. Om dit mogelijk te maken is voor 2013 een nieuw vergaderschema opgesteld en zijn voorbereidingen getroffen om de werkwijze te veranderen. Het pensioenbureau is verzocht de vergaderingen meer in detail voor te bereiden.

In het kader van de reguliere beleidscyclus heeft het bestuur onder meer vergaderd over:

- Het jaarverslag en de jaarrekening;
- Beleggingsplan 2012-2013;
- De afdekking van het renterisico;
- De adviezen van de commissies;
- Risicomanagement;
- Zelfevaluatie van het bestuur;
- Kostenrapportage en budget;
- Evaluatie uitbesteding.

4.3. FINANCIËLE PARAGRAAF

Samenvatting van de financiële positie van het fonds en ontwikkelingen gedurende het jaar

In het boekjaar is de dekkingsgraad gestegen van 96,2% naar 104,3%. De stijging is voornamelijk toe te schrijven aan de stijging van de aandelenkoersen. De rente is in 2012 verder gedaald. De rente die gebruikt moet worden voor het vaststellen van de verplichtingen is gebaseerd op een 3-maandsgemiddelde en vanaf september 2012 is de UFR ingevoerd. Hierdoor is het effect van de rentedaling op de dekkingsgraad minder groot. Op basis van de marktrente zou de dekkingsgraad per 31 december 2012 circa 5% lager zijn.

Het resultaat over de afgelopen jaren kan als volgt worden geanalyseerd:

	2012	2011	2010	2009	2008
Grondslagen resultaatbepaling					
Overlevingstafel primo boekjaar	AG 10-60	AG 10-60	AG 05-50	AG 05-50	AG 05-50
Gemiddelde rente primo boekjaar	2,7%	3,5%	3,9%	3,6%	4,8%
	EUR x 1000	EUR x 1000	EUR x 1000	EUR x 1000	EUR x 1000
Premies en koopsommen	1.163	1.086	1.121	1.056	1.491
Beleggingsresultaat (incl. wijziging rts)	26.125	-22.186	7.065	39.337	-108.927
Toeslagverlening en korting aanspraken en rechten	-98	5.057	-31	-254	-48
Sterfte	514	222	315	-532	199
Arbeidsongeschiktheid	174	198	375	185	-242
Kosten	-	-	-	-	-
Mutaties/diversen	22	-64	100	134	-402
Omrekening overlevingstafels	-2.771	-	-6.117	-7.869	-
Mutatie bestemmingsreserve overgangsregeling	-	-	-	-7.141	-
Totaal resultaat	25.129	-15.687	2.828	25.653	-108.832

Ultimo 2012 bedraagt de marktrente 2,4%¹ (2011: 2,7%²)

Uitkomsten van de solvabiliteitstoets

Met een dekkingsgraad van 104,3% en een vereiste dekkingsgraad van 117,5% is er sprake van een reservetekort.

Uit de continuïteitsanalyse van 2009 bleek dat slechts in 40% van de scenario's het mogelijk was binnen 15 jaar een optrek naar eindloon te realiseren. Uit de continuïteitsanalyse bleek verder dat de verwachte toeslagrealisatie aan het eind van de prognoseperiode circa 12% bedroeg. De uitkomsten van deze analyses hebben ertoe bijgedragen dat de pensioenregeling per 1 januari 2012 is gewijzigd, waarbij de toeslagambities naar beneden zijn bijgesteld. De uitkomsten van de continuïteitsanalyse 2012 en de ALM-studie 2012 hebben dit ambitieniveau bevestigd. Op basis van het huidige beleggingsbeleid is de verwachting dat het fonds na herstel in circa 75% van de scenario's kan voldoen aan haar ambitie, zijnde een indexatie van 25% van de algemene loonsverhoging bij Zeeland Refinery N.V.

¹ UFR-curve.

² 3-maandsgemiddelde.

Uitvoeringskosten

Onderstaand overzicht van de integrale uitvoeringskosten is gebaseerd op de aanbevelingen van de pensioenfederatie.

	2012		2011	
	EUR x 1000	% beheerd vermogen	EUR x 1000	% beheerd vermogen
Pensioenbeheer, inclusief uitvoeringskosten	766	0,23%	827	0,29%
Vermogensbeheer*				
Beheerkosten	933			
Performance gerelateerde vergoedingen	145			
Kosten vermogensbeheer pensioenfonds en bestuursbureau	107			
Kosten fiduciair beheer	395			
Bewaarloon	32			
Advieskosten vermogensbeheer	70			
Overige kosten	29			
Totaal kosten vermogensbeheer	1.711	0,51%	429	0,15%
Transactiekosten	576	0,17%	971	0,34%
Integrale kosten pensioenregeling	3.053		2.227	
Behaald netto rendement	18,7%		7,2%	

- kosten van het pensioenbeheer in euro's per deelnemer: € 730 (2011: € 808).
- kosten van het vermogensbeheer in een percentage van het belegd vermogen: 0,7% (2011: 0,5%).

Over het verslagjaar 2011 waren nog niet alle gegevens beschikbaar van de indirecte kosten van het vermogensbeheer. De uitvoeringskosten in 2012 zijn lager door een meer zuivere opsplitsing van kosten voor de uitvoering en het vermogensbeheer.

Het pensioenfonds heeft een beleid voor actief beleggen en ziet daar de meerwaarde van. De hogere kosten voor het actief beleggingsbeleid worden meer dan goedgemaakt door het extra rendement. Het actief beleggingsbeleid wordt continu gemonitord door het bestuur.

4.4. HERSTELPLAN

In 2008 is door de kredietcrisis en de dalende rente een dekkingstekort ontstaan. Het fonds heeft begin 2009 een 5-jaars herstelplan ingediend bij DNB. Het herstelplan is door DNB goedgekeurd op 3 juli 2009.

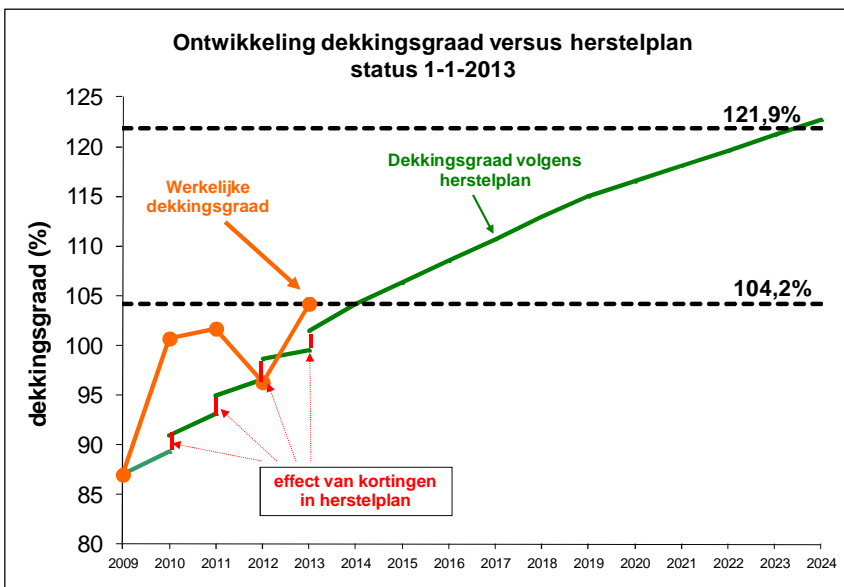
Hieruit blijken de hieronder vermelde maatregelen waardoor binnen 5 jaar het fondsvermogen voldoende hersteld moet zijn. Het fonds maakt gebruik van de eenmalige mogelijkheid die de minister heeft geboden om binnen 5 jaar (in plaats van 3 jaar; dus uiterlijk 31 december 2013) het minimaal vereist eigen vermogen te bereiken. Bij het opstellen van het herstelplan heeft het bestuur zich laten ondersteunen door de externe adviseur en is het beleggingsbeleid afgestemd met de beleggingscommissie. Het fonds voert een collectieve premiereregeling uit, waardoor de premie geen instrument is voor de bevordering van het herstel.

Het herstelplan is opgesteld met inachtneming van de door DNB voorgeschreven uitgangspunten. Nadrukkelijk merken wij op dat inherent aan de modelmatige aanpak ook het herstelplan een benadering van de werkelijkheid is. Dit betekent dat de werkelijke ontwikkeling van de dekkingsgraad in positieve of negatieve zin kan afwijken van het verwachte herstelpad, waardoor het fonds zich sneller of langzamer kan herstellen dan voorzien.

De belangrijkste elementen uit het herstelplan zijn:

- Geen toeslagverlening tot een dekkingsgraad van 115% is bereikt en beperkte toeslagverlening tot het vereist eigen vermogen is bereikt;
- Herstel van de beleggingsrendementen;
- Een viertal kortingen van de pensioenen.

Als het fonds gedurende het vijfjarig herstelplan onvoldoende herstel toont, dan is in het herstelplan de mogelijkheid opgenomen om de pensioenaanspraken en pensioenrechten in 4 stappen te verlagen. In het herstelplan zijn hiertoe 4 peildata opgenomen; 31 oktober in 2009, 2010, 2011 en 2012. Als op een peildatum de dekkingsgraad niet voldoende is volgens het herstelpad, kan het bestuur besluiten een korting van de pensioenaanspraken en pensioenrechten van 1,95% op 1 januari daarop volgend.

De grafiek is een weergave van de ontwikkeling van de werkelijke dekkingsgraad ten opzichte van de verwachte dekkingsgraad volgens het door DNB goedgekeurde herstelplan. In de werkelijke dekkingsgraad van 31 december 2011 is het effect van de korting van de pensioenen per 1 januari 2012 reeds verwerkt.

Het fonds heeft in 2012 voldoende herstelkracht getoond, waardoor het fonds voor is gaan lopen op het oorspronkelijke pad voor herstel. De gunstige ontwikkelingen op zowel de aandelen als op de vastrentende waarden hebben een positief effect gehad op de dekkingsgraad. De negatieve effecten op de verplichtingen van de gedaalde rente zijn beperkt

gebleven door de mate van afdekking van het renterisico en door de invoering van de UFR. De uiteindelijke dekkingsgraad ultimo 2012 is uitgekomen op 104,3%, terwijl het oorspronkelijke herstelplan uitging van een dekkingsgraad van 102,2% (inclusief het effect van de geplande voorwaardelijke korting).

Het vereist vermogen is ten opzicht van het oorspronkelijke herstelplan gedaald als gevolg van een hogere afdekking van het renterisico.

Effect op de dekkingsgraad in %		Verwacht 2012 ¹	Werkelijk 2012
		%	%
Dekkingsgraad per 1 januari 2012		98,6	96,2
Toeslagverlening	Er zijn geen toeslagen verleend.	0	0
Korting	De pensioenrechten en pensioenaanspraken zijn op 1 januari 2012 met 1,95% gekort. Deze korting is al in de dekkingsgraad van 1 januari 2012 verwerkt.	1,9	0
Beleggingen	Het rendement in 2012 is hoger dan volgens het herstelplan verwacht. Dit wordt in §4.6 verder toegelicht.	1,3	16,1
Rentetermijnstructuur	De rente is in 2012 sterk gedaald.	0	-6,4
Overige	In 2012 zijn o.a. nieuwe overlevingstafels gepubliceerd.	0,4	-1,6
Dekkingsgraad per 31 december 2012		102,2	104,3
Vereiste dekkingsgraad (vereist vermogen)		121,9	117,5

Door de grote volatiliteit van de verschillende componenten van het herstelplan heeft het bestuur maandelijks de ontwikkeling van de dekkingsgraad ten opzichte van het herstelplan gevolgd.

4.5. KORTING VAN AANSPRAKEN EN RECHTEN

Als uiterste maatregel in het herstelplan heeft het fonds de mogelijkheid om de opgebouwde aanspraken van (gewezen) deelnemers en ingegane pensioenen van pensioengerechtigden te korten ("afstempelen").

In 2009 en 2010 is het herstel van de dekkingsgraad voldoende gebleken. Het herstel in 2011 was onvoldoende en derhalve is de geplande korting van 1,95% per 1 januari 2012 uitgevoerd. In februari 2012 is door het bestuur de voorgeschreven jaarlijkse evaluatie van het herstelplan uitgevoerd. Op basis van deze evaluatie heeft het bestuur een extra voorwaardelijke korting van 0,25% per 1 april 2013 vastgesteld.

In november 2012 heeft het bestuur de jaarlijkse evaluatie van het herstelplan uitgevoerd zoals beschreven in het herstelplan. Op basis van deze evaluatie wordt verwacht dat het minimum vereiste vermogen bereikt wordt vóór 31 december 2013. Het bestuur heeft daarom besloten de geplande korting van 1,95% per 1 januari 2013 niet uit te voeren. De extra voorwaardelijke korting van 0,25% per 1 april 2013 wordt eveneens niet uitgevoerd (zie verder §4.10).

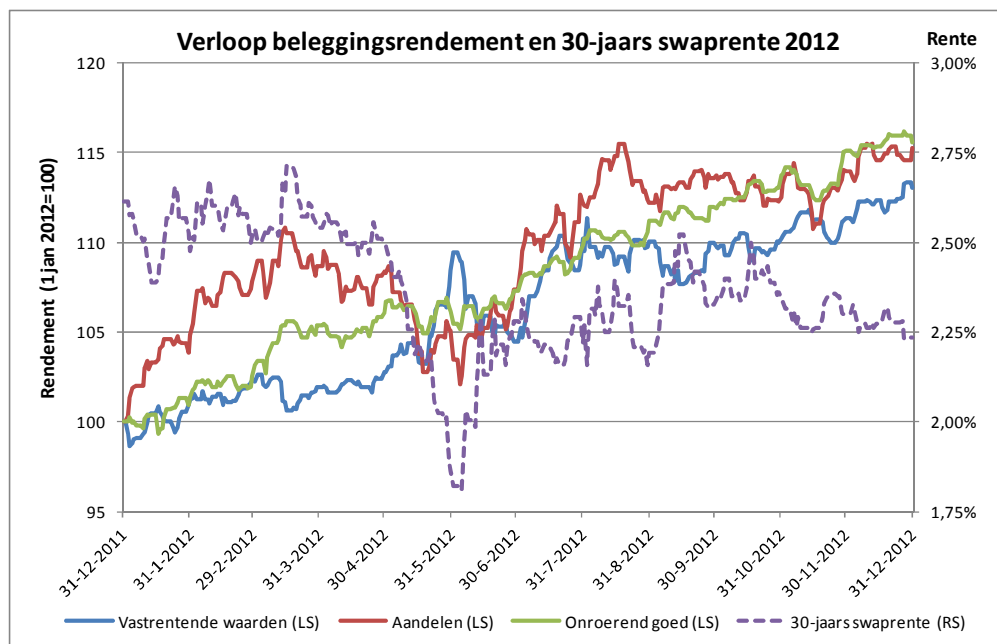
¹ Verwachting op basis van het oorspronkelijke herstelplan.

4.6. BELEGGINGENPARAGRAAF

Beleggingsklimaat

Financiële ontwikkelingen

Het jaar 2012 was weer een bewogen jaar, waarbij de koersen voornamelijk werden gedreven door politiek en monetair beleid. Binnen de eurozone ging de eurocrisis onverminderd door en stonden beleidsmakers voor belangrijke beslissingen. In de Verenigde Staten waren de grote meningsverschillen tussen de democraten en republikeinen over het economische beleid en de hoge staatsschuld van grote invloed op de financiële markten. Wat de opkomende markten betreft, speelden vooral de potentiële inflatie en het hierop inspelende overheidsbeleid een rol.

Verslechterde economische vooruitzichten

De ontwikkelde economieën begonnen het jaar met verslechterende economische vooruitzichten. Met name in Europa hield de eurocrisis onverminderd aan. Daarnaast kwam de Chinese overheid met extra beleid om inflatie af te remmen. Dit drukte op de Chinese groeivoorzichten. Hoewel de markten de eerste maanden van 2012 een positief momentum wisten vast te houden uit 2011, veroorzaakt door een ECB-maatregel om banken van extra liquiditeiten te voorzien, achterhaalde de economische realiteit de koersen in maart.

Monetair beleid

Ondanks magere economische vooruitzichten draaide in juni het slechte sentiment op de wereldwijde financiële markten. Koersen begonnen weer een stijgend verloop te vertonen. In aanloop van de Europese top eind juni kregen beleggers wereldwijd meer vertrouwen dat de oplossing voor de crisis in de eurozone dichterbij was. Uiteindelijk stelde de eurotop niet teleur. Er werd besloten toe te staan dat het steunfonds (ESM) banken direct kan herkapitaliseren en afspraken over Spaanse leningen uit het ESM werden versoepeld ten gunste van beleggers in Spaanse obligaties. In juli vervolgden de centrale banken met nieuwe maatregelen. De voorzitter van de Amerikaanse centrale bank, Bernanke, gaf aan dat de FED monetaire verruimingsprogramma's zal blijven toepassen zolang de economie daarom vraagt. Vervolgens zorgde ECB-president Draghi voor een ware trendbreuk door te verkondigen dat hij er alles aan zou doen wat nodig is om de euro te redden. Verder kondigde Draghi een nieuw ondersteuningsprogramma aan, waarin de ECB de ruimte krijgt om ongelimiteerd obligaties op te kopen, zodra een land officieel bij de Europese noodfondsen om hulp heeft aangeklopt. Deze aankondigingen haalden veel onzekerheid uit de financiële markten en zorgden ervoor dat koersen weer positieve rendementen lieten zien in een magere economische omgeving.

Presidentverkiezingen en de fiscal cliff

In september verlegde de aandacht van beleggers zich naar de presidentsverkiezingen en de naderende 'fiscal cliff' in de Verenigde Staten. Deze fiscal cliff verwees naar automatisch ingaande bezuinigingen en belastingverhogingen op

1 januari 2013. Als deze regelingen onveranderd zouden gaan gelden, dan zou het fragiele herstel van de economie in 2013 een zware klap krijgen. De markten hadden een voorkeur voor de Republikeinse presidentskandidaat Romney, omdat het Congres door een meerderheid van Republikeinen werd beheerst. Een Republikeinse presidentskandidaat zou het omzeilen van de fiscal cliff een stuk gemakkelijker maken. Daarentegen zou een Democratische president een politieke tweestrijd met het Congres betekenen. Tot de presidentsverkiezingen op 6 november koos de markt geen richting. Op 6 november werd president Obama herkozen en lieten de markten een korte neerwaartse correctie zien. Hierna kozen ze weer weinig richting, omdat ze in de greep waren van de naderende fiscal cliff en de eindeloze discussies tussen de Democraten en Republikeinen. Hoewel de Democraten en Republikeinen niet tot een oplossing kwamen voor 1 januari 2013, lukte het op 1 januari toch tot een overeenkomst te komen. Hierdoor werden de markten op de eerste beursdag op 2 januari 2013 niet zwaar geraakt.

Gevolgen voor beleggingen

Ondanks de angst van beleggers in 2012 is het jaar afgesloten met beter dan gemiddelde beleggingsrendementen. Aandelenmarkten hadden bijvoorbeeld in 2012 een gemiddeld rendement van 14%. Hiervoor zijn verschillende verklaringen. Eén van de belangrijkste hiervan is dat de centrale banken hebben aangegeven onvoorwaardelijk de financiële markten te ondersteunen met monetaire verruiming. Deze actie heeft het zogenaamde 'staartrisiko' verwijderd en heeft het angstniveau bij beleggers aanzienlijk verlaagd. Hiernaast was de waardering van aandelen nog steeds zeer aantrekkelijk, met name die van Europese aandelen. Bedrijven hadden in de crisis van 2008 reeds hun balansen op orde gemaakt en beschikten vanwege de lage rente over zeer goedkope financieringsmogelijkheden. Verder kan 2012 beschouwd worden als het jaar waarin aandelen terugveerden van het slechte beursjaar 2011. De lage rente op vooral Duitse en Amerikaanse overheidsobligaties dwong veel institutionele beleggers ook om naar alternatieven te zoeken, de zogenaamde 'risky assets'. Hieronder vallen aandelen, die een aantrekkelijk alternatief vormen, gegeven de huidige waardering en het dividendrendement. Hiernaast waren bedrijfsobligaties een gewilde belegging in 2012, met name het risicovollere segment, de high yield obligaties. Een ander alternatief in 2012 was de emerging market debt, een asset class die het uitstekend heeft gedaan. De best presterende asset class was 'wereldwijd vastgoed'. Vastgoed biedt in onzekere tijden een solide inkomstenstroom en hoogstwaarschijnlijk was de waarderingaanpassing van vastgoed vanaf 2008 te ver naar beneden doorgeschoten. De euro-dollar koers bleef door de onzekerheid rondom de overheidsfinanciën in de Verenigde Staten en de eurozone hangen tussen de 1,20 en 1,35. De 10-jaarsrentes van Duitsland en de Verenigde Staten daalden tot historische dieptepunten. Het jaar 2012 stond ook in het teken van de invoering van de Ultimate Forward Rate (UFR) door de Nederlandse toezichthouder DNB. Het invoeren van deze nieuwe rekenrentemethodiek leidde ertoe dat de rentes voor lange looptijden relatief zijn gestegen.

Beleggingen van het fonds

Algemeen

Het doel van het beleggingsbeleid is het leveren van een optimale bijdrage aan de realisatie van de pensioenafspraken binnen aanvaardbare risicogrenzen. Het bestuur heeft de beleggingen gespreid over verschillende beleggingscategorieën. Binnen de verschillende beleggingscategorieën vindt een verdeling plaats in regio's en subcategorieën. Bij de uitvoering van het beleid houdt het bestuur rekening met valutarisiko, renterisiko en het neerwaartse risico van aandelen en onroerend goed.

Over 2012 werd een totaalrendement behaald van 18,7% (inclusief rendement op derivaten ter afdekking van een deel van de renterisiko's en valutarisiko's):

Totale portefeuille inclusief legacy portefeuille	Strategische beleggingsmix	Actuele beleggingsmix	YTD hedged rendementen portefeuille	YTD hedged rendementen benchmark
Vastrentende waarden	45-55%	45,6%	13,0%	12,3%
Aandelen	35-45%	40,7%	15,3%	14,5%
Vastgoed	8-12%	9,5%	15,6%	15,8%
TOTAAL	100%	95,8%	14,4%	13,9%
Rentederivaten en valutaderivaten	0%	4,2%	4,3%	4,3%
TOTAAL incl. renteswaps	100%	100%	18,7%	18,2%

Strategisch beleggingsbeleid

Een belangrijk onderdeel van het beleggingsbeleid richt zich op de beheersing van het rentemismatchrisico in de balans van het pensioenfonds. De waarde van de pensioenverplichtingen is gevoelig voor veranderingen in de rente. Wanneer de rente daalt, stijgen de pensioenverplichtingen. Een rentedaling leidt ook tot een hogere waarde van de obligatieportefeuille. Dit compenseert de waardevermindering van de verplichtingen enigszins, zij het dat de verplichtingen een grotere rentegevoeligheid hebben. De waarde van de aandelen- en vastgoedportefeuille wordt ook beïnvloed door het niveau van de rente, maar voor de korte termijn is er geen sprake van een expliciet verband. Het pensioenfonds heeft de ambitie de pensioenen te indexeren voor de opgetreden inflatie. Daarom vormen het rentemismatchrisico en het inflatierisico belangrijke risico's voor het fonds.

Rendementsontwikkelingen totale portefeuille

Over 2012 kwam het totaalrendement van het fonds uit op 18,7%. Het portefeuillerendement was daarmee 0,5% hoger dan het rendement van de benchmark. Een afwijking tussen beide komt voort uit over- en onderwegingen gedurende het jaar ten opzichte van de benchmarkportefeuille en uit beleggingskosten en implementatie-effecten van de portefeuillemutaties. Bij de beoordeling van de behaalde rendementen wordt een vergelijking gemaakt met de benchmarkportefeuille. Dit is een referentieportefeuille die is toegesneden op de specifieke situatie van het fonds. Bij het bepalen van de strategische verdeling van het fondsvermogen over de beleggingscategorieën en binnen die categorieën over regio's en beleggingsstijlen, neemt het pensioenfonds uitdrukkelijk de verplichtingestructuur en initiële vermogenspositie mee.

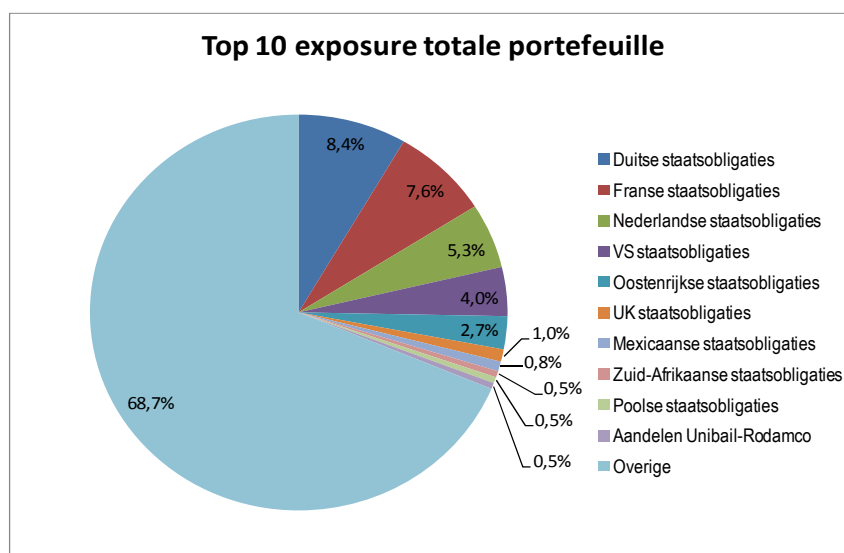
Totaal rendement	2012	2011	2010
TOTAL Pensioenfonds Nederland	18,7%	7,2%	13,3%
Benchmark (BSG)	18,2%	8,1%	11,7%

Gevoerde beleid

In mei heeft de jaarlijkse herbalancering naar de strategische gewichten plaatsgevonden. Hierbij heeft het pensioenfonds obligaties gekocht en aandelen verkocht.

Halverwege september is de tactische overweging van aandelen en de tactische onderweging van obligaties gehalveerd. Deze tactische posities waren in 2011 ingenomen, vanwege de relatieve onderwaardering van met name Europese aandelen. Sinds juni hebben de aandelenmarkten vrijwel continue een stijging laten zien, waardoor de extremen in de onderwaardering zijn afgenomen. Hoewel aandelen nog steeds relatief goedkoop zijn en obligaties relatief duur, zijn ze dus minder extreem ondergewaardeerd dan eerder en is automatisch het risico groter. Om dit risico te verkleinen, is er gekozen voor het halveren van de actieve posities. Ook met het oog op komende gebeurtenissen rond de zogenaamde 'fiscal cliff' besloot Blue Sky Group om het risico in de beleggingsportefeuille af te bouwen binnen het beschikbare mandaat.

De categorie aandelen had een overweging van aandelen uit opkomende landen ten opzichte van ontwikkelde landen. In de categorie vastrentende waarden werden staatsobligaties van opkomende landen en hoogrenderende bedrijfsobligaties overwogen in verhouding tot euro-staatsobligaties.

Vastrentende waarden

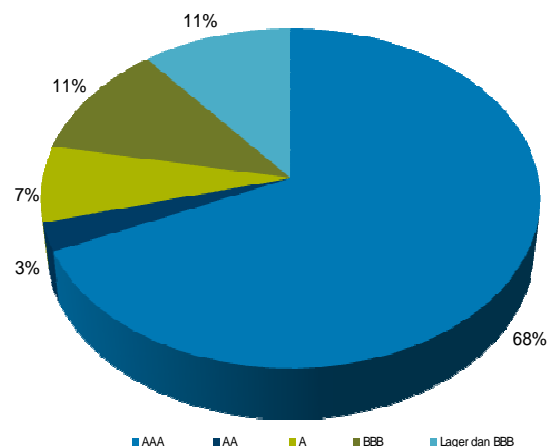
Het eerste kwartaal van 2012 begon vrij positief voor de obligatiemarkt, althans voor die categorie obligaties die nog enig rendement opleverden versus de veilige beleggingen in Duitse of Amerikaanse staatsobligaties. Richting de zomerperiode werd het sentiment echter behoorlijk slecht onder beleggers. Zo liep de kredietsspread van een aantal Zuid-Europese landen behoorlijk hoog op. Hierop daalde de rente op Duits overheidspapier naar nieuwe laagtepunten om begin juni op 1,17% te komen voor 10-jaarspapier. Op 26 juli besloot ECB-president Mario Draghi dat het zo niet langer kon doorgaan. Met zijn speech waarschuwde hij partijen die gokten op het uiteenvallen van de euro, deze hoop snel op te geven. "Binnen ons mandaat is de ECB bereid alles te doen wat nodig is om de euro te behouden. En geloof me, het zal genoeg zijn." Dit signaal wordt achteraf gezien als een belangrijk keerpunt in de eurocrisis. Waar eerder nogal werd getwijfeld aan de bereidwilligheid van de ECB om hard in te grijpen, leek nu ineens alle twijfel weg.

Het effectieve rendement op Spaanse en Italiaanse staatsobligaties daalde behoorlijk in de maanden daarna.

Een andere belangrijke beweging op de rentemarkt was een steilere rentecurve. Begin juni was het verschil tussen de 10-jaars- en 30-jaarsrente bijzonder klein, zo'n vijftien basispunten. Aan het einde van 2012 was dit opgelopen naar 67 basispunten, het niveau dat ultimo 2004 voor het laatst werd gezien. Deze beweging was enerzijds het gevolg van het terugdraaien van beleggingen in veilige havens, maar ook zeer zeker het vooruitlopen door marktpartijen op de implementatie van het UFR-regime waardoor minder behoefte zou bestaan aan langlopende rentederivaten.

Tegen het einde van 2012 werd het nog even spannend, zonder al te grote bewegingen op de obligatiemarkt, door de aanhoudende discussies over het Amerikaanse overheidstekort en de dreiging van de fiscal cliff. Uiteindelijk bleken de Democraten en Republikeinen in staat om via een compromis

een definitieve aanpak van het probleem voor zich uit te schuiven. Zo kon 2012 worden afgesloten als een mooi beleggingsjaar voor obligaties.

Renteswaps

Het beleid van het fonds is om 75% van de rentegevoeligheid van de pensioenverplichtingen af te dekken. Een stijging van de rente werkt nadelig uit voor de waarde van de renteswaps, maar wordt vervolgens meer dan gecompenseerd door een verlaging van de waarde van de verplichtingen (en vice versa). Door deze afdekking van het renterisico en de daling van de rente kwam het totale fondsrendement 4,2% hoger te liggen (2011: +5,8%).

Aandelen

Aandelen hebben ondanks de volatiliteit een goed jaar gehad. De MSCI World steeg in 2012 met ruim 14% in euro's. Dit werd met name veroorzaakt door liquiditeit (monetaire verruiming door diverse centrale banken) en gunstige politieke ontwikkelingen (uitspraken Draghi om de euro te redden). Deze ontwikkelingen hebben geleid tot een sterke 'risk-on rally' in aandelen. In het algemeen kan gesteld worden dat binnen aandelen de meer risicovolle subcategorieën het beste rendement lieten zien. Europese small caps hadden een rendement van ruim 25% en Amerikaanse small caps van ruim 14%, beide in euro's. Opkomende landen lieten een jaarrendement van ruim 18% zien in euro's. De angst voor een harde landing van de Chinese economie is in de loop van 2012 verminderd en dit heeft bijgedragen aan een relatief sterke performance voor opkomende landen. Ondanks het feit dat beleggers minder risicomijdend waren in 2012, hadden beleggers qua type aandelen een sterke voorkeur voor kwaliteitsaandelen en aandelen met een hoog dividendrendement. Defensieve aandelenstrategieën deden het dan ook redelijk tot goed in 2012.

Vastgoed

De vastgoedmarkten hebben ook in 2012 weer een verdere toename laten zien van de verschillen tussen hoogwaardig vastgoed met stabiele inkomsten (veel vraag, hoge prijs) en meer risicovolle vastgoedbeleggingen (weinig vraag, laag geprijsd). Deze verschillen zijn grotendeels terug te voeren op aanhoudend risicomijdend gedrag bij beleggers in combinatie met moeilijke financieringsmarkten. Naast het specifieke vastgoedrisico keken beleggers ook meer nadrukkelijk naar aanverwante risico's zoals bijvoorbeeld het landenrisico.

In tegenstelling tot 2011 liep wereldwijd de waardeontwikkeling op de publieke vastgoedmarkt in 2012 voor op die van de private vastgoedmarkt. De afname van de onzekerheid op de financiële markten, met name het afgenomen systeemrisico in Europa, heeft hier in belangrijke mate aan bijgedragen.

Valuta

Het pensioenfonds heeft geen visie op de mogelijke ontwikkelingen van wisselkoersen. Daarom werden ook in 2012 de valutaposities in Amerikaanse dollars, Britse ponden, Japanse yens, Zweedse kronen, Canadese en Australische dollars voor 100% afgedekt met de euro. Daarbij werden posities in Nieuw-Zeelandse dollars als Australische dollars gezien. De posities in Singapore dollars en Hong Kong dollars werden afgedekt met de Amerikaanse dollar.

Verantwoord beleggen

Verantwoord beleggen betekent in algemene zin beleggen op grond van financiële, sociale, governance en milieuoverwegingen en/of de beïnvloeding van bedrijven, overheden en andere relevante factoren vanuit deze overwegingen. De visie van het bestuur is dat beleggingsbeleid in eerste instantie is gericht op het behalen van een zo goed mogelijk rendement tegen een zo laag mogelijk risico. Eind 2012 heeft het bestuur besloten door middel van een flankerend beleid te zoeken naar mogelijkheden om maatschappelijk verantwoord beleggen stapsgewijs in het beleggingsbeleid te integreren. Duurzaam beleggen wordt door het bestuur vooralsnog niet gezien als onderdeel van maatschappelijk verantwoord beleggen.

Voor de beleggingen van het fonds is de basis dat alleen wordt belegd in activiteiten die niet bij wet of bij internationale verdragen zijn verboden. Schending van mensenrechten en misbruik van kinderarbeid behoren tot de activiteiten waarvan het fonds afstand neemt. Het bestuur heeft de externe vermogensbeheerders geïnformeerd over de standpunten van het fonds en hen gevraagd te rapporteren over hoe zij invulling kunnen geven aan de doelstellingen van het fonds.

Vooruitzicht 2013

Na een jaar waarin de markten nog steeds erg onzeker waren en grote drijvende krachten wederom geopolitieke beslissingen en monetair beleid waren, lijkt de onzekerheid op de markten te verminderen. Monetair beleid en acties van centrale banken, voornamelijk in Amerika en de eurozone, hebben het 'staartrisiko' significant verminderd. Dit heeft tot gevolg dat financiële markten in 2013 weer meer gedreven worden door rationele overwegingen. Het bestuur verwacht dat dit positief zal zijn voor aandelen en met name negatief voor obligaties.

De onderbouwing van deze visie is tot zes hoofdargumenten te herleiden. In de eerste plaats verwacht het bestuur dat het beleid van centrale banken accommodatief zal blijven. Zowel de FED als de ECB blijven verzuimingsprogramma's toepassen zolang de economie daarom vraagt, wat het staartrisiko in de markt verder afzwakt en bovendien de economie ondersteunt. Fundamenteel gezien is daarnaast de waardering van aandelen nog steeds gunstig, zowel in absolute zin als in relatieve zin. Staatsobligaties zijn zeer onaantrekkelijk gezien het feit dat de reële effectieve rendementen rond de nullijn liggen voor AAA-landen. Ten derde stijgt het consumentenvertrouwen (weliswaar komend van een zwaar dieptepunt) en is het sentiment rondom de eurozonecrisis aan het verbeteren. De markt ziet de maatregelen die genomen worden door de landen in de eurozone en door de ECB als bemoedigend. Op de vierde plaats is er de Chinese economische groei. China maakt een groot gedeelte uit van de wereldwijde economische groei. De financiële markten zijn voor 2012 uitgegaan van een relatief zware groeivertraging, terwijl de hoogte van de groeivertraging meeviel en paste bij een overgang van een export-gedreven economie naar een interne consumptie-economie. Daarnaast is er de verwachte wereldwijde economische groei, welke volgens het IMF en vele andere partijen rond de 3,6% zal uitkomen. Dit groeipercentage wordt met name hoog gehouden door de opkomende markten en de Verenigde Staten. Belangrijk is dat deze groei in historische context gelijk is aan het gemiddelde trendniveau. Een laatste meer technisch argument betreft globale investeringsstromen. Hieruit blijkt dat de eerste weken van 2013 er veel meer geldinstroom in de aandelenmarkten is dan in obligatiefondsen. Onderzoek toont aan dat institutionele partijen nog steeds een onderwogen aandelenportefeuille bezitten. Indien deze partijen overschakelen van obligaties naar aandelen, dan zal dat een grote positieve impact hebben op de performance van aandelen.

De genoemde ontwikkelingen zullen er naar ons idee voor zorgen dat de wereldeconomie zich geleidelijk, maar steeds duidelijker, zal herstellen. De markten zullen hierbij weer meer gedreven worden door waarderingen en andere fundamentals en niet door geopolitieke staartrisiko's.

4.7. PENSIOENPARAGRAAF

Karakterisering pensioenregeling

Het fonds is een ondernemingspensioenfonds met een collectieve beschikbare premieovereenkomst. De premies en de opbrengst van de beleggingen zijn voor het fonds de enige inkomstenbronnen. Hieruit worden de pensioenaanspraken en pensioenrechten gefinancierd. Er zal geen vermogen terugvloeien naar de ondernemingen, dan wel een premiekorting aan de ondernemingen worden toegekend indien de dekkingsgraad van het fonds zich boven de streefgrens bevindt. Daarnaast zullen er geen bijstortingen door de ondernemingen gedaan worden als het fonds in onderdekking verkeert.

Het fonds kende tot 1 januari 2012 nog een eindloonambitie. Het beleid van het fonds is er op gericht om, op basis van de solvabiliteitspositie van het fonds, de beschikbare sturingsmiddelen zodanig in te zetten dat de financiële positie van het fonds zich in de richting van de streefgrens begeeft. De beschikbare sturingsmiddelen hebben betrekking op maatregelen op het gebied van beleggingen, toeslagverlening en de pensioenregeling. De solvabiliteitspositie wordt gemeten in termen van de dekkingsgraad. Deze geeft de mate weer waarin het fonds aan haar aangegane verplichtingen jegens de actieve en niet-actieve deelnemers kan voldoen.

Tot en met 1 januari 2008 is het fonds erin geslaagd de eindloonambitie te realiseren. In 2009 heeft het bestuur een korte en lange termijn herstelplan opgesteld in verband met een dekkingstekort op 1 januari 2009. Een toelichting op het herstelplan staat in paragraaf 4.4.

In 2009 heeft het bestuur een studie uitgevoerd naar de houdbaarheid van de pensioenregeling, waaruit bleek dat het ambitieniveau niet realistisch meer was. Dit heeft er toe geleid dat werkgevers in 2011 een voorstel tot aanpassing van de pensioenregeling hebben gedaan, waarin een aanzienlijke verhoging van de werkgeverspremie is opgenomen. Ook de toeslagambitie is naar een realistischer niveau gebracht. Begin 2012 heeft het fondsbestuur overeenstemming bereikt met de aangesloten ondernemingen over de nieuwe uitvoeringsovereenkomsten en het aangepaste pensioenreglement. Na het positieve advies van de deelnemersraad hebben uiteindelijk de deelnemers door middel van een referendum ingestemd met de aanpassing van de pensioenregeling met terugwerkende kracht per 1 januari 2012. De uitvoeringsovereenkomsten met de 6 aangesloten ondernemingen zijn door alle partijen ondertekend.

Kenmerken pensioenregeling

Met ingang van 1 januari 2012 is de pensioenregeling gewijzigd. Het reglement voor deelnemers geboren voor 1950 en het reglement voor deelnemers geboren na 1949 zijn per die datum vervallen en vervangen door het pensioenreglement 2012. De basis van de pensioenregeling is ongewijzigd een collectieve beschikbare premieregeling, maar de ambitie is omlaag van eindloon naar middelloon, de premie is omhoog van 22,7% naar 30,9% (voornamelijk werkgeverspremie) en de indexatie is omlaag van CPI naar 25% van de algemene CAO-loonsverhoging(en) bij Zeeland Refinery N.V. over het voorgaande jaar.

De kenmerken van de regeling vanaf 1 januari 2012 zijn als volgt:

Pensioensysteem	Collectieve beschikbare premieregeling.
Pensioenleeftijd	65 jaar.
Pensioengevend jaarsalaris	14 maal het basismaandsalaris plus 12 maal de eventuele ploegentoeslag (niveau januari).
Franchise	€ 13.062 (wettelijk minimum 2012).
Pensioengrondslag	Pensioengevend salaris minus franchise.
Opbouwpercentage	Variabel en maximaal 2,25% (2012: 1,88%).
Nabestaandenpensioen	70% van het opgebouwde ouderdompensioen, in geval van overlijden in actieve dienst vóór de pensioendatum wordt over de fictieve diensttijd ook nabestaandenpensioen toegekend.
Premie werknemer	7,7% van de pensioengrondslag.
Premie werkgever	23,2% van de pensioengrondslag.

Voor deelnemers die vóór 2006 al deelnamen aan de pensioenregeling was een voorwaardelijke overgangsregeling van kracht en deze is in de nieuwe pensioenregeling ongewijzigd gehandhaafd. De details van deze regeling staan in het pensioenreglement.

Toeslagbeleid

Met ingang van 1 januari 2012 is een nieuw toeslagbeleid vastgesteld. De toeslagambitie is aangepast naar een realistisch niveau, waarbij geen achterstanden (indexatie, maximale jaarinkoop en korting) ontstaan bij het niet toekennen van een toeslag in enig jaar. De ambitie is een toeslagverlening voor alle pensioenen van 25% van de algemene loonsverhoging(en) bij Zeeland Refinery N.V. Er is geen sprake meer van inhaalindexatie, maar het bestuur heeft wel de mogelijkheid een extra indexatie toe te kennen als de financiële positie van het fonds dat toelaat.

De niet toegekende toeslagen en pensioenkortingen van 2008 tot en met 1 januari 2012 kunnen in de toekomst nog wel ingehaald worden. Hiervoor heeft het bestuur een beleid opgesteld. Alle opgelopen achterstanden worden per individuele deelnemer geadmistreerd.

Overzicht achterstanden 2008-2012:

	Actieve deelnemers		Gepensioneerden en premievrije deelnemers	Alle deelnemers
	Gemist opbouwpercentage*	Optrek naar eindloon	Gemiste indexatie (CPI)	Korting pensioenen
1 januari 2009	--	Niet toegekend.	2,53%	--
1 januari 2010	0,46% (0,42%)	Niet toegekend.	0,40%	--
1 januari 2011	0,26% (0,14%)	Niet toegekend.	1,38%	--
1 januari 2012	0,52% (0,47%)	Niet toegekend.	2,33%	1,95%
1 januari 2013	Volgens het reglement 2012 ontstaan geen achterstanden.			

* Tussen haakjes staat de gemiste opbouw voor deelnemers geboren voor 1950.

Mutatieoverzicht deelnemers

In onderstaande overzichten zijn de gegevens van de laatste vijf jaren opgenomen.

Actieven en arbeidsongeschikten	2012	2011	2010	2009	2008
Beginstand	650	649	650	654	648
Nieuwe toetredingen	34	31	22	30	52
Ontslag	-15	-24	-14	-16	-31
Ingang pensioen	-9	-5	-8	-15	-14
Overlijden	-3	-1	-2	-2	-1
Andere oorzaken	0	0	1	-1	0
Eindstand	657	650	649	650	654

Slapers	2012	2011	2010	2009	2008
Beginstand	272	271	276	274	260
Ontslag	15	24	14	15	31
Waardeoverdracht	0	-6	-3	-3	-5
Ingang pensioen	-9	-9	-13	-5	-7
Overlijden	0	-2	-3	-2	-2
Andere oorzaken	2	-6	0	-3	-3
Eindstand	280	272	271	276	274

Gepensioneerden: ingegaan ouderdompensioen	2012	2011	2010	2009	2008
Beginstand	273	263	248	238	223
Ingang pensioen	18	14	21	20	21
Overlijden	-5	-4	-6	-9	-4
Andere oorzaken	0	0	0	-1	-2
Eindstand	286	273	263	248	238

Gepensioneerden: ingegaan partnerpensioen	2012	2011	2010	2009	2008
Beginstand	93	85	77	67	67
Ingang pensioen	6	10	9	12	5
Overlijden	0	-2	-3	-1	-3
Andere oorzaken	0	0	2	-1	-2
Eindstand	99	93	85	77	67

Gepensioneerden: ingegaan wezenpensioen	2012	2011	2010	2009	2008
Beginstand	8	9	8	4	3
Ingang pensioen	0	0	1	5	2
Expiratie	-1	-1	0	-1	-1
Andere oorzaken	0	0	0	0	0
Eindstand	7	8	9	8	4

4.8. ACTUARIËLE PARAGRAAF

Actuariële analyse

	2012	2011
	€000	€000
Directe en indirecte beleggingsopbrengsten	52.073	19.884
Aanpassing rekenrente	-21.228	-38.599
Af: actuariële benodigde rente	<u>-4.720</u>	<u>-3.471</u>
Resultaat op beleggingen	26.125	-22.186
Beschikbaar voor ex- en incasso	766	827
Af: pensioenuitvoeringskosten	<u>-766</u>	<u>-827</u>
Resultaat op kosten	0	0
Resultaat op premie	1.163	1.086
Resultaat op sterfte	514	222
Resultaat op arbeidsongeschiktheid	174	198
Resultaat op mutaties	<u>22</u>	<u>202</u>
Resultaat op premie, sterfte, arbeidsongeschiktheid en mutaties	1.873	1.708
Wijziging overlevingsstafels/sterftetafel	-2.771	0
Korting aanspraken	<u>0</u>	<u>5.061</u>
Vermindering respectievelijk vermeerdering voorziening pensioenverplichtingen door bijzondere zaken	-2.771	5.061
Overige mutaties	-98	-4
Correctie uitzichtpensioen arbeidsongeschikten	<u>0</u>	<u>-266</u>
Vermeerdering voorziening pensioenverplichtingen door correctie-mutaties (met terugwerkende kracht)	-98	-270
Overige resultaten	<u>0</u>	<u>0</u>
	<u>25.129</u>	<u>-15.687</u>

Vanwege de lage dekkingsgraad heeft het bestuur in december 2012 besloten de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenaanspraken niet te indexeren per 1 januari 2013.

Voor het fonds geldt dat de kostendekkende premie gelijk moet zijn aan de ontvangen premie van werknemers en werkgevers (feitelijke premie). De actuariële benodigde premie wordt op zodanige wijze vastgesteld dat de kostendekkende premie gelijk is aan de feitelijke premie. Het opbouwpercentage (maximaal 2,25% van de pensioengrondslag) kan hierdoor van jaar tot jaar verschillen.

Ook in 2012 was een maximale opbouw niet mogelijk. Er kon slechts 84% van het maximum worden ingekocht. Dat betekende voor de deelnemers een jaarinkoop van 1,88%. Deze inkoop wordt ex-ante vastgesteld.

Kostendekkende premie 2012	9.605	k€
Feitelijke premie 2012	9.341	k€

De feitelijke premie en de daarbij behorende opbouw wordt ex-ante bepaald en is per definitie kostendekkend. Het verschil tussen verwachting en realisatie heeft geresulteerd in een premietekort van 264 k€.

Rol en bevindingen van de certificerend actuaris

De certificerend actuaris heeft de opdracht om vast te stellen dat het fonds voldoet aan de vereisten vanuit artikel 126 tot en met 140 uit de Pensioenwet. Hieronder volgen de belangrijkste bevindingen die de certificerend actuaris heeft gerapporteerd:

Opvolging bevindingen en aanbevelingen boekjaar 2011

Onderdeel van mijn werkzaamheden als certificerend actuaris is dat ik heb gecontroleerd en beoordeeld in hoeverre de bevindingen en aanbevelingen uit het vorige boekjaar door het bestuur zijn opgevolgd. Ik ben door het bestuur in voldoende mate ingelicht over de aanbevelingen uit het voorgaande boekjaar. Ik ontving hiertoe de lijst "Bevindingen en aanbevelingen jaarwerk 2011 (inclusief visitatiecommissie)" van 19 maart 2013, waarin alle aanbevelingen van actuaris, accountant, verantwoordingsorgaan en visitatiecommissie worden opgesomd inclusief de uitgezette acties en het vervolg. De punten zijn naar mijn mening voldoende beantwoord. Ten aanzien van het liquiditeitsbeleid maak ik bij de aanbevelingen over boekjaar 2012 nog een aanvullende opmerking.

De belangrijkste bevindingen over boekjaar 2012 zijn:

- Uit mijn controlewerkzaamheden geen verschillen naar voren zijn gekomen groter dan de vooraf bepaalde rapporteringsgrens van € 3.000.000;
- De technische voorzieningen zijn naar mijn mening op een prudente wijze vastgesteld;
- Gemeten naar de wettelijke maatstaf, is er per de balansdatum sprake van een reservetekort;
- Het fonds heeft minder premie ontvangen dan zuiver actuariael technisch nodig is, maar meer dan conform de gedempte premiemethode;
- De ontvangen feitelijke premie draagt bij aan de eis van herstel;
- De VPL-toezegging is in zijn geheel opgenomen in de technische voorzieningen en het vermogen;
- Het fonds voldoet aan de consistentietoets;
- Het fonds heeft in 2012 gehandeld in overeenstemming met het herstelplan;
- Uit mijn onderzoek inzake het "prudent person beginsel" is naar voren gekomen dat het fonds naar mijn mening voldoet aan de wetgeving en richtlijnen op het gebied van prudent person. Wel heb ik een aantal aandachtspunten geformuleerd in mijn rapport.

Aanbevelingen boekjaar 2012

In het kader van de werkzaamheden over het boekjaar 2012 heb ik voor het bestuur de volgende aanbevelingen voor het nieuwe boekjaar:

- Zonder de wijziging in de waarderingsmethodiek in de verplichtingen (3-maandsmiddeling en UFR-methode) zou de dekkingsgraad op basis van de feitelijke marktrente zo'n 5%-punten lager zijn. Ik raad het bestuur aan om in de rapportages die zij ontvangt continu deze dekkingsgraad gebaseerd op de feitelijke marktrente, op te nemen.
- Door de voorgenomen verlaging van de renteafdekking en een verschuiving binnen de vastrentende waarden wijzigt het risicoprofiel van het fonds en wijkt het af van haar beleid zoals beschreven in de Investment Policy Statement. Het bestuur dient dan ook inzicht te hebben in de financiële gevolgen van deze impact op de dekkingsgraad, de verwachte toeslagen en het verwachte pensioenresultaat en zal ook uitgebreid moeten motiveren waarom deze afwijkende beleidskeuze is gemaakt. Daarbij zal ook moeten worden aangetoond dat de beleidskeuzes vallen binnen het dynamische strategische kader en het afgesproken risicobudget.
- Het lange termijnbeleid van het fonds is er op gericht om 75% van het renterisico af te dekken. In het vierde kwartaal is de feitelijke renteafdekking gedaald tot onder de 70% en daarmee buiten de bandbreedte. Afgezien van het feit dat hierover wordt gerapporteerd na afloop van een kwartaal is mij niet gebleken hoe het bestuur in de praktijk omgaat met het overschrijden van bandbreedtes. Aan te bevelen is om voor zover dat nog niet is gebeurd, hier duidelijke en concrete afspraken over te maken.

- Het is aan te bevelen om richtlijnen op te stellen ten aanzien van het collateral management en om dit beleid ook vervolgens op te nemen in de Investment Policy.
- Het is aan te raden om periodiek inzichtelijk te krijgen wat de liquiditeitsbehoefte is en hoe snel beleggingen liquide te maken zijn. In dit kader is het ook belangrijk te weten of het fonds over voldoende middelen kan beschikken ingeval er onderpand moet worden uitgewisseld met de swapcontractpartijen. Een stress-test kan dit uitwijzen.

Het bestuur heeft kennisgenomen van het rapport van de certificerend actuaaris en de daarin vermelde aandachtspunten. Een eerste reactie van het bestuur wordt als volgt samengevat:

- Het in rapportages vermelden van zowel een dekkingsgraad op basis van de UFR-methode als op basis van de feitelijke marktrente zal door het bestuur in overweging genomen worden.
- Begin 2013 heeft het bestuur o.a. op basis van de uitkomsten van de ALM-studie haar beleid voor de renteafdekking gewijzigd van 75% afdekking naar 65% afdekking. Deze wijziging valt binnen het beschikbare risicobudget en is opgenomen in zowel de Investment Policy Statement als het beleggingsbeleid.
- In januari 2013 heeft het bestuur besloten de afdekking van het renterisico niet aan te passen, ondanks dat deze net onder de bandbreedte van het beleid viel. Dit bestuursbesluit is vastgelegd in de notulen en loopt vooruit op de wijziging van het beleggingsbeleid in maart 2013. Eén van de conclusies op basis van de uitkomsten van de ALM-studie (november 2012) is dat de impact van een verlaging van de renteafdekking gering is.
- In maart 2013 zijn de Investment Policy Statement en het beleggingsbeleid aangepast. Hierin zijn richtlijnen opgenomen voor het collateral management.
- Het bestuur heeft in de Investment Policy Statement 2013 het liquiditeitsbeleid opgenomen. Verdere uitwerking van dit beleid wordt in overweging genomen.

Oordeel van de certificerend actuaaris over de financiële positie

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen. Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een reservetekort.

Met inachtneming van het voorgaande heeft de certificerend actuaaris zich ervan overtuigd dat is voldaan aan de de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132, gezien het reservetekort van het fonds. De vermogenspositie van Stichting TOTAL Pensioenfonds Nederland is naar zijn mening niet voldoende vanwege het reservetekort.

4.9. RISICO'S EN BEHEERSING VAN RISICO'S

In 2010 heeft het bestuur een uitgebreide risicoanalyse uitgevoerd. De uitkomsten van de analyse vormen mede de basis voor het beleid van het fonds. Als onderdeel van haar beleid heeft het bestuur grenzen (risk appetite) gedefinieerd aan de door haar te lopen risico's. Deze grenzen en de situatie per 31 december zijn in onderstaande tabel weergegeven.

Risico	Risicogrens	31 december 2012	31 december 2011
S1 Renterisico	Renteafdekking van 70-80%, gebaseerd op marktrente.	27,2% afgedekt door middel van obligaties, 37,5% door middel van swaps. Dit inclusief de tactische positie.	23,9% afgedekt door middel van obligaties, 46,3% door middel van swaps.
S2 Risico zakelijke waarden	Strategische beleggingsmix en gedefinieerde bandbreedtes.	De portefeuille is 2% overwogen op aandelen binnen de gestelde bandbreedtes.	De portefeuille is 2% overwogen op aandelen binnen de gestelde bandbreedtes.
S3 Valutarisico	Valuta-afdekking 90% van de beleggingen. Beleggingen in niet courante valuta en CHF worden niet afgedekt.	87% afgedekt door middel van valutahedges.	90% afgedekt door middel van valutahedges.
S4 Grondstoffenrisico	Het fonds belegt niet in grondstoffen.	n.v.t.	n.v.t.
S5 Kredietrisico	Binnen het risicobudget belegt het fonds in credits. Mature market credits hebben een rating van minimaal BBB.	Het fonds belegt voor 14,6% in credits, high yield en EMD.	Het fonds belegt voor 14,5% in credits, high yield en EMD.
S6 Verzekeringstechnisch risico	Minimaliseren van langlevensrisico door toepassing actuele informatie over overlevingskansen.	Prognosetafels 2012-2062 met fondsspecifieke ervaringssterfte toegepast. Stop/loss herverzekering voor arbeidsongeschiktheid-, nabestaanden- en wezenpensioen.	Prognosetafels 2010-2060 met fondsspecifieke ervaringssterfte toegepast. Stop/loss herverzekering voor arbeidsongeschiktheid-, nabestaanden- en wezenpensioen.
S7 Liquiditeitsrisico	Geen liquiditeitsrisico's.	De liquiditeitsontwikkeling is zodanig dat het fonds geen liquiditeitsrisico loopt.	De liquiditeitsontwikkeling is zodanig dat het fonds geen liquiditeitsrisico loopt.
S8 Concentratierisico	Geen concentratierisico's.	Voldoende spreiding in de aard en kenmerken van beleggingen en/of tegenpartijen.	Voldoende spreiding in de aard en kenmerken van beleggingen en/of tegenpartijen.
S9 Operationeel risico	Geen operationele risico's.	Contracten en SLA's met uitvoerder en vermogensbeheerder ingericht. Geen operationele risico's.	Contracten en SLA's met uitvoerder en vermogensbeheerder ingericht. Geen operationele risico's.
S10 risico uit hoofde van actief vermogensbeheer	Kosten actief vermogensbeheer dienen op te wegen tegen extra rendement.	46% van het vermogen is passief beheerd. Extra rendement actief beheer juni 2010 tot december 2012: 0,9%. Impact op VEV: 0,8%.	44% van het vermogen is passief beheerd.

Scenario en crisisplanning

Als onderdeel van het risicomanagementproces heeft het fonds in 2010 een algemeen crisisplan opgesteld, gevolgd door een financieel crisisplan in 2011. In dit crisisplan zijn de te nemen stappen en maatregelen weergegeven in specifieke (negatieve) scenario's. Het plan vormt hiermee een handleiding voor het bestuur voor de wijze waarop zij zal handelen. De belangrijkste elementen uit het financieel crisisplan zijn:

- Definitie van een financiële crisis;
- Mogelijke beheermaatregelen;
- Communicatie met betrokkenen.

Beleggingsrisico's

Evenals in 2010 en 2011 is in 2012 het beleggingsbeleid heroverwogen in relatie tot de risico's en het herstel van het (minimaal) vereiste vermogen. De lage rente, de crises op de financiële markten en de vooruitzichten hebben daarbij een belangrijke rol gespeeld. In het beleggingsbeleid is sprake van een grotere spreiding over de verschillende beleggingscategorieën en regio's. Per beleggingscategorie is een strategische weging aangegeven alsmede de bandbreedtes die naar inzicht van de externe vermogensbeheerder benut kunnen worden. Dit risico wordt ook inzichtelijk door de tracking error – de mate waarin de beleggingen afwijken van de benchmark die als een belangrijk ijkpunt voor de performance geldt – die aan de gehele portefeuille als doel is gesteld.

Actuariële risico's

In 2012 zijn de nieuwe AG tafels 2012-2062 gepubliceerd. Het bestuur heeft vanaf oktober deze grondslagen toegepast voor het vaststellen van de verplichtingen. Door toepassing van de meest actuele informatie over overlevingskansen wordt het langlevensrisico voor het fonds voor dit moment gemitigeerd.

Renterisico

Het fonds is gevoelig voor wijzigingen in de marktrente omdat de duration van de beleggingen en de verplichtingen niet gelijk is. Bij de bepaling van het beleggingsbeleid weegt het bestuur zorgvuldig de voordelen (meer zekerheid) en nadelen (minder rendement) van meer of minder duratiematching af ten opzichte van alternatieve strategieën.

Strategisch heeft het fonds het renterisico voor 75% afgedekt. De toegestane bandbreedte als gevolg van drift is 5%. De afdekking van het risico wordt bepaald op basis van de marktrente en dus niet op basis van de maandelijks gepubliceerde rentetermijnstructuur van DNB. In 2012 is de wijze van afdekking van het renterisico gewijzigd. De langste renteswap (40 jaar) is verkocht en omgezet in een equivalente hoeveelheid 20-jarige swaps.

Belangrijkste gebeurtenissen op het gebied van de renteafdekking:

- Jaarlijkse herbalancering van de portefeuille in mei.
  - De renteafdekking is teruggezet naar 75%, conform beleid;
  - In verband met de mogelijke afwaardering van de Franse staatsobligaties van AAA naar AA, is het percentage Franse staatsobligaties verlaagd.
- Verlaging van de afdekking begin september van 80% (bovenkant van de bandbreedte) naar 72%.
- Eind december kwam de strategische renteafdekking uit op 69%; 1% onder de bandbreedte. Het bestuur heeft besloten niet te herbalanceren.

4.10. TOEKOMSTPARAGRAAF

Voorwaardelijke extra korting

Op 2 februari 2012 heeft het bestuur van het fonds een voorwaardelijk besluit genomen tot het toepassen van een extra korting op de aanspraken en rechten van de deelnemers met 0,25% per 1 april 2013. Deze extra korting kwam bovenop de voorwaardelijke korting in het herstelplan van 1,95% op 1 januari 2013 en is afhankelijk van de financiële positie ultimo 2012. Eind januari 2013 is door het bestuur de voorgeschreven jaarlijkse evaluatie van het herstelplan uitgevoerd. Op basis van deze evaluatie heeft het bestuur besloten de extra voorwaardelijke korting van 0,25% per 1 april 2013 niet uit te voeren en geen nieuwe kortingen vast te stellen. In november 2013 zal het herstelplan opnieuw geëvalueerd worden. Begin 2014 volgt de eindevaluatie.

Investment Policy Statement / Actuariële Bedrijfstechnische Nota

Op basis van de uitkomsten van de ALM-studie en de adviezen van de vermogensbeheerder heeft het bestuur in maart 2013 het beleggingsbeleid voor 2013-2014 vastgesteld en tevens de Investment Policy Statement op een aantal punten aangepast. De belangrijkste wijzigingen in het beleggingsbeleid zijn:

- Verlaging van de rentehedge van 75% naar 65% afdekking. De rente is laag en er wordt een opwaarts potentieel gezien waar het fonds van zou kunnen profiteren. Deze aanpassing is risicoverhogend, waardoor het vereist eigen vermogen circa 1% zal stijgen. De verhoging van het risico past binnen het risicobudget van het fonds.
- Binnen de vastrentende waardenportefeuille verschuift de verhouding tussen de "matching" (staatsobligatieportefeuille AAA/AA) en de "return" portefeuille (credits, High Yield en EMD) van 70/30 naar 50/50. Deze verlaging van de duration en verminderde afdekking van de valutahedge is risicoverhogend waardoor het vereist eigen vermogen iets zal stijgen, er staat echter meer rendement tegenover.
- De allocatie naar defensieve aandelen wordt verhoogd van 10% naar 20%. Over de gehele portefeuille blijft de regioweging ongewijzigd.
- Het beleggen in grondstoffen (commodities) toevoegen aan de mogelijkheden binnen de tactische beleggingsportefeuille.

De ABTN, waar de Investment Policy Statement onderdeel van uitmaakt, is geactualiseerd en voor advies aan de deelnemersraad voorgelegd.

Pensioenakkoord en nieuw Financieel Toetsingskader

De ontwikkelingen binnen de pensioenwereld worden door het bestuur nauwlettend gevolgd. Het bestuur is van mening dat een goede voorbereiding essentieel is, doch dat vooruitlopen op wetgeving lastig is. Om een goed overzicht te krijgen en houden op de te nemen beslissingen door zowel het bestuur als de werkgevers en sociale partners, heeft het bestuur een werkgroep ingesteld.

Ondertekening door het bestuur

De ondertekening van het verslag van het bestuur wordt door twee bestuursleden gedaan, als wettelijke vertegenwoordiging van het bestuur conform het gestelde in de statuten van het fonds.

Voorburg, 20 juni 2013

Stichting TOTAL Pensioenfonds Nederland

A. van Schaik
Voorzitter

R. Boonman
Secretaris

5. JAARREKENING

5.1. BALANS PER 31 DECEMBER 2012

(Na resultaatbestemming)

	Toelichting nr.	31-12-2012	31-12-2011
		€000	€000
Activa			
Beleggingen			
<i>Beleggingen voor rekening en risico pensioenfonds</i>			
Vastgoedbeleggingen	1	31.057	27.298
Aandelen	2	134.449	121.795
Vastrentende waarden	3	151.476	135.929
Derivaten	4	<u>18.935</u>	<u>7.445</u>
		335.917	292.467
Immateriële vaste activa	5	0	54
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	6	246	294
Vorderingen en overlopende activa			
Vorderingen inzake beleggingen	7	1.385	67
Overige vorderingen	8	<u>244</u>	<u>139</u>
		1.629	206
Overige activa			
Liquide middelen	9	699	1.377
		<u>338.491</u>	<u>294.398</u>

	Toelichting nr.	31-12-2012	31-12-2011
		€000	€000
Passiva			
Stichtingskapitaal en reserves			
Stichtingskapitaal	10	0	0
Algemene reserve	11	<u>13.980</u>	<u>-11.149</u>
		13.980	-11.149
Technische voorzieningen			
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	12	322.409	294.818
Overige voorzieningen			
	13	823	1.204
Kortlopende schulden en overlopende passiva			
Derivaten	14	698	8.753
Overige schulden	15	581	772
		<u>338.491</u>	<u>294.398</u>
		<u><u>338.491</u></u>	<u><u>294.398</u></u>

5.2. STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2012

	Toelichting nr.	2012	2011
		€000	€000
Baten			
Premiebijdragen			
(van werkgevers en werknemers)	16	9.341	6.598
Overige bijdragen	17	50	54
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	18	52.073	19.884
Saldo overdrachten van rechten	19	100	-488
Overige baten	20	4	0
		<u>61.568</u>	<u>26.048</u>
Lasten			
Pensioenuitkeringen	21	7.803	7.745
Pensioenuitvoeringskosten	22	766	827
Premies herverzekering	23	55	45
<i>Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds</i>			
Omrekening overlevingstafels	12	2.771	0
Pensioenopbouw	12	8.178	5.512
Indexering en overige toeslagen	12	98	4
Rentetoevoeging	12	4.525	3.348
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	12	-8.528	-8.432
Wijziging marktrente	12	21.228	38.599
Mutatie uit hoofde van overdracht van rechten	12	115	-458
Overige mutaties	12	-748	-765
Korting aanspraken en rechten 1,95%	12	0	-5.061
Correctie uitzichtpensioen arbeidsongeschikten	12	0	266
Mutatie herverzekeringsdeel	12	-48	-38
Overige lasten	24	176	105
Mutatie herverzekeringsdeel	6	48	38
		<u>36.439</u>	<u>41.735</u>
<i>Saldo van baten en lasten</i>		<u><u>25.129</u></u>	<u><u>-15.687</u></u>
Bestemming saldo			
Algemene reserve		<u>25.129</u>	<u>-15.687</u>
Totaal saldo van baten en lasten		<u><u>25.129</u></u>	<u><u>-15.687</u></u>

5.3. KASSTROOMOVERZICHT OVER 2012

	2012	2011
	€000	€000
Ontvangen premies	9.330	6.552
Ontvangen in verband met overdracht van rechten	0	70
Ontvangen in verband met AVU	280	149
Betaalde pensioenuitkeringen en afkopen	-7.816	-7.768
Betaald in verband met overdracht van rechten	0	-583
Betaalde uitkeringen in verband met AVU	-951	-1.164
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-788	-708
Overige inkomsten	<u>3</u>	<u>22</u>
Kasstroom uit pensioenactiviteiten	58	-3.430
Verkopen en aflossingen van beleggingen	104.785	86.264
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	6.263	2.666
Aankopen beleggingen	-108.401	-87.055
Betaalde kosten van vermogensbeheer	<u>-596</u>	<u>-423</u>
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten	2.051	1.452
Investerings in immateriële vaste activa	0	-16
Netto kasstroom	2.109	-1.994
Koers- en omrekeningsverschillen op geldmiddelen	<u>-2.787</u>	<u>1.006</u>
Mutatie geldmiddelen	<u>-678</u>	<u>-988</u>
Stand per 1 januari	1.377	2.365
Mutatie geldmiddelen	<u>-678</u>	<u>-988</u>
Stand per 31 december	<u>699</u>	<u>1.377</u>

5.4. TOELICHTING OP DE BALANS, DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN EN HET KASSTROOMOVERZICHT

Algemeen

Het doel van Stichting TOTAL Pensioenfonds Nederland, statutair gevestigd te Rotterdam is het, binnen de beschikbare middelen, verlenen van pensioenen aan leden of gewezen leden van het personeel van de aangesloten ondernemingen en aan hen nagelaten betrekkingen.

Groepsverhoudingen

Stichting TOTAL Pensioenfonds Nederland heeft de volgende aangesloten ondernemingen:

- Zeeland Refinery, gevestigd te Nieuwdorp;
- TOTAL Nederland N.V., gevestigd te Voorburg;
- Combined Refuelling Services, gevestigd te Schiphol;
- Mafina B.V., gevestigd te Rotterdam Europoort;
- TOTAL Gestion Internationale, gevestigd te Genève;
- Aardolie Opslag Groningen, gevestigd te Groningen.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in euro's en in overeenstemming met de bepalingen zoals opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. Het bestuur heeft op 20 juni 2013 de jaarrekening opgemaakt.

Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Als data vendor voor de fondsen met een beursnotering wordt Bloomberg gebruikt voor de koersen (31 december boekjaar) en WM Reuters fixing van 16.00 UK time (31 december boekjaar) voor de wisselkoersen.

Schattingen en veronderstellingen

Bij het opstellen van de jaarrekening is het gebruik van schattingen en veronderstellingen noodzakelijk. De schattingen en veronderstellingen zijn vooral van invloed op de waardering van de beleggingen en de technische voorziening (TV).

De overlevingsgrondslag is vanaf oktober 2012 gewijzigd in de AG prognosetafel 2012-2062, startjaar 2013, met correctietabel "hoog". Door deze wijziging is de technische voorziening gestegen met 2.771 k€.

Transactiekosten

Transactiekosten bij aankoop van beleggingen worden als onderdeel van de verkrijgingsprijs geactiveerd en worden vervolgens als onderdeel van de waardeveranderingen van beleggingen in de staat van baten en lasten opgenomen. Transactiekosten bij verkoop van beleggingen worden als onderdeel van de waardeveranderingen verantwoord.

Securities lending

Beleggingen waarvan het juridisch eigendom in het kader van securities lending voor een bepaalde termijn wordt overgedragen, blijven in de balans opgenomen, omdat alle aan de uitgeleende stukken verbonden economische voordelen en nadelen (opbrengsten en waardeveranderingen) ten gunste respectievelijk ten laste van het fonds komen. Het ontvangen onderpand (collateral) bestaat altijd uit triple A staatsobligaties en wordt niet in de balans opgenomen, omdat de daaraan verbonden economische voor- en nadelen voor rekening van de tegenpartij zijn.

Omrekening van vreemde valuta's

Vorderingen, schulden en verplichtingen in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per balansdatum.

Transacties in vreemde valuta's gedurende de verslagperiode worden in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. De uit de omrekening per balansdatum voortvloeiende koersverschillen worden opgenomen in de staat van baten en lasten.

De koers op balansdatum van de euro ten opzichte van de belangrijkste valuta is:

	2012	2011
Amerikaanse dollar	1,3184	1,29815
Britse pond	0,8111	0,8353

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Beleggingen

Beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde, zijnde actuele waarde.

De waardering van participaties in beleggingsinstellingen geschiedt tegen marktwaarde. Voor beursgenoteerde beleggingsinstellingen is dit de marktnotering per balansdatum.

a) Fondsen in vastgoedbeleggingen

Beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Niet-beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen actuele waarde, zijnde de netto vermogenswaarde van deze vastgoedfondsen.

b) Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen worden opgenomen tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Niet-beursgenoteerde aandelen en participaties in beleggingsfondsen worden gewaardeerd tegen reële waarde. Dit is de waarde waartegen actief kan worden verhandeld of een verplichting kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen die tot een transactie bereid zijn en die onafhankelijk van elkaar zijn.

c) Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen worden opgenomen tegen de per balansdatum geldende beurskoersen. Indien vastrentende waarden of participaties in beleggingsinstellingen niet beursgenoteerd zijn, wordt gewaardeerd tegen reële waarde. Dit is de waarde waartegen actief kan worden verhandeld of een verplichting kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen die tot een transactie bereid zijn en die onafhankelijk van elkaar zijn. Leningen op schuldbekentenis worden opgenomen tegen nominale waarde.

d) Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd tegen reële waarde, zijnde marktwaarde. Voor beursgenoteerde contracten is dit de beursprijs per balansdatum. Voor niet-beursgenoteerde contracten is de waardering gebaseerd op recente marktinformatie, als input voor de gehanteerde gangbare waarderingmodellen, voornamelijk discounted cashflow models.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft. Vorderingen uit herverzekeringen op risicobasis worden verantwoord op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet. Bij de waardering worden de herverzekerde uitkeringen contant gemaakt tegen de rentetermijnstructuur, onder toepassing van de actuariële grondslagen van het pensioenfonds.

Vorderingen uit herverzekeringen worden gelijkgesteld aan de hiertegenover staande voorziening voor pensioenverplichtingen.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen. De jaarlijkse afschrijvingen bedragen een vast percentage van de verkrijgingsprijs, zoals nader in de toelichting op de balans is gespecificeerd.

Vorderingen en overige overlopende activa

De vorderingen worden opgenomen tegen nominale waarde, onder aftrek van de noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid.

Technische voorzieningen (TV)

Voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening pensioenverplichtingen wordt opgenomen tegen actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum (on)voorwaardelijke pensioenverplichtingen.

De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de door DNB gepubliceerde rentecurve. Voor 2011 (vergelijkende cijfers) betrof dit de rentetermijnstructuur op basis van een driemaands gemiddelde. Voor 2012 betreft dit de rentetermijnstructuur op basis van een driemaandsgemiddelde met toepassing van de Ultimate Forward Rate. Het hanteren van de UFR houdt in dat voor ver in de toekomst liggende verplichtingen (20 jaar tot 60 jaar) een aangepaste rentecurve (ultimo 2012 hogere rente) wordt gehanteerd. Voor verplichtingen korter dan 20 jaar geldt de rentetermijnstructuur op basis van een driemaands gemiddelde. Ultimo 2012 levert de toepassing van de UFR ten opzichte van het driemaands gemiddelde een positief effect op de dekkingsgraad van 2,5%.

Het aandeel herverzekeraars is gelijk aan de contante waarde van het van de herverzekeraar te ontvangen netto arbeidsongeschiktheids- en wezenpensioen verhoogd met 2% voor toekomstige administratiekosten.

Voor een groep deelnemers (geboren ná 1949) die per 31 december 2005 al deelnemers waren, is een voorwaardelijke overgangsregeling van toepassing. Toekenning van de rechten uit deze overgangsregeling vindt plaats op 31 december 2020 dan wel als de pensioendatum van de deelnemer ligt vóór 31 december 2020, op de pensioendatum van de deelnemer. Bij beëindiging van het deelnemerschap anders dan door pensionering voor 31 december 2020, heeft de deelnemer geen aanspraak op deze voorwaardelijke aanvulling. Voor de financiering van deze aanspraken is een voorziening overgangsregeling gevormd. Jaarlijks kan het bestuur besluiten de aanspraken uit de overgangsregeling te verhogen op basis van een door het bestuur vast te stellen percentage (2012: 0%).

Het fonds voert een CDC-regeling uit, waarbij de premie is vastgelegd in een uitvoeringsovereenkomst over een periode van vijf jaar. Door deze vaste premie is het indexatiebeleid afhankelijk van het resultaat op vermogen.

De volgende grondslagen en veronderstellingen zijn gebruikt voor de bepaling van de pensioenverplichtingen:

- Financieringsmethodiek: Stortingskoopsommen. Dit betekent dat de netto voorziening pensioenverplichtingen op elk moment gelijk is aan de contante waarde van de verkregen pensioenaanspraken.
- Overlevingsgrondslagen (ultimo 2012): AG prognosetafel 2012-2062, startjaar 2013, met correctietabel "hoog".
- Huwelijksfrequenties (van toepassing bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen voor uitgesteld nabestaandenpensioen voor actieve deelnemers en slapers): Zoals gepubliceerd bij de overlevingstafel van het AG over de waarnemingsperiode 1995-2000. Voor het uitruilbare nabestaandenpensioen is de gehuwdheidsfrequentie op pensioenleeftijd 65 gelijk aan 1.
- Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw wordt op 3 jaar gesteld.
- Rekenrente DNB/(3-maands gemiddelde en UFR) RTS ultimo 2012;
- Voorziening voor uitgesteld wezenpensioen: 5% van de voorziening van uitgesteld nabestaandenpensioen bij uitgesteld ouderdompensioen.
- Voorziening voor toekomstige pensioenopbouw arbeidsongeschikten. De contante waarde van de vrijgestelde pensioenopbouw is voor 100% opgenomen in de TV.
- Opslag voor excassokosten. Ter dekking van administratiekosten wordt 2% van de TV aangehouden.

Per 1 januari 2012 zijn alle pensioenaanspraken en –rechten met 1,95% gekort. Deze korting is in de TV verwerkt per 31 december 2011. In november 2012 heeft het bestuur besloten de voorgenoemde korting volgens het herstelplan van 1,95% per 1 januari 2013 niet uit te voeren.

Indexatie

De op 31 december opgebouwde pensioenrechten van pensioengerechtigden, de op 31 december opgebouwde pensioenaanspraken van de (gewezen) deelnemers evenals de pensioengrondslagen en de op 31 december opgebouwde pensioenaanspraken van de arbeidsongeschikte deelnemers, kunnen jaarlijks per 1 januari worden geïndexeerd. Het uitgangspunt voor de berekening van de indexatieverhoging is 25% van het percentage waarmee de CAO-lonen in Zeeland Refinery zijn gestegen in het hieraan voorafgaande jaar.

Het bestuur beslist jaarlijks in hoeverre pensioenrechten en pensioenaanspraken kunnen worden aangepast, een en ander op basis van de financiële situatie van het pensioenfonds.

Ter financiering van deze voorwaardelijke indexatietoezegging is geen bestemmingsreserve gevormd en wordt geen premie betaald.

Samenvattend kan worden gesteld dat het indexatiebeleid van het fonds te typeren is conform categorie D1 van de indexatiematrix zoals gepubliceerd door DNB en het ministerie van SZW.

Per 1 januari 2009, 1 januari 2010, 1 januari 2011, 1 januari 2012 en 1 januari 2013 zijn de pensioenrechten en pensioenaanspraken niet geïndexeerd.

- **Overige voorzieningen**

De voorziening Aanvulling bij Vervroegd Uittreden wordt berekend op basis van de bedragen per 1 januari van het volgende boekjaar en de huidige stand van de AVU-gerechtigden. Uit deze voorziening worden de jaarlijkse suppletie- en garantie-uitkeringen gedaan ten behoeve van de vervroegd gepensioneerden.

- **Langlopende schulden**

- Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd tegen reële waarde, zijnde marktwaarde. Voor beursgenoteerde contracten is dit de beursprijs per balansdatum. Voor niet beursgenoteerde contracten is de waardering gebaseerd op recente marktinformatie, als input voor de gehanteerde gangbare waarderingsmodellen, voornamelijk discounted cashflow models.

Grondslagen voor de staat van baten en lasten

Premiebijdragen

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Overige bijdragen

De overige bijdragen zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Beleggingsresultaten

De directe beleggingsopbrengsten bevatten de ontvangen intresten en dividenden op de beleggingen. Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden begrepen:

- de bij verkoop van effecten gerealiseerde resultaten zijnde het verschil tussen de verkrijgingsprijs en de opbrengst.
- de mutatie op het ongerealiseerde koersresultaat op effecten.

Op de post beleggingsresultaten worden de kosten van het beheer van de beleggingen in mindering gebracht.

Transactiekosten zijn in 2011 gesaldeerd met de gerelateerde beleggingsopbrengsten. In 2012 worden deze separaat weergegeven.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdracht van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Premies herverzekering

De premies herverzekering zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Overige baten en lasten

De overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Grondslagen voor opstelling van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

Kasstromen in vreemde valuta's worden omgerekend tegen een geschatte gemiddelde koers. Koersverschillen betreffende geldmiddelen worden afzonderlijk in het kasstroomoverzicht getoond.

5.5. TOELICHTING OP DE ONDERSCHIEDEN POSTEN VAN DE BALANS

Activa

1) Vastgoedbeleggingen	<u>2012</u>	<u>2011</u>
	€000	€000
Indirecte vastgoedbeleggingen, zijnde participaties in beleggingsinstellingen die beleggen in vastgoed		
Stand begin boekjaar	27.298	28.462
Aankopen	5.975	324
Verkopen	-5.206	-1.224
Waardeontwikkeling	<u>2.990</u>	<u>-264</u>
Stand einde boekjaar	<u>31.057</u>	<u>27.298</u>
	<u>31-12-2012</u>	<u>31-12-2011</u>
	€000	€000
<u>Vastgoedaandelen niet ter vrije beschikking</u>		
Securities lending	279	250
ontvangen zekerheden securities lending	295	260
2) Aandelen	<u>31-12-2012</u>	<u>31-12-2011</u>
	€000	€000
Private equity	2.560	1.666
Beursgenoteerde en niet beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in aandelen	<u>131.889</u>	<u>120.129</u>
Totaal	<u>134.449</u>	<u>121.795</u>
	<u>2012</u>	<u>2011</u>
	€000	€000
<u>Private equity</u>		
Stand begin boekjaar	1.666	665
Aankopen	782	994
Verkopen	0	0
Waardeontwikkeling	<u>112</u>	<u>7</u>
Stand einde boekjaar	<u>2.560</u>	<u>1.666</u>
	<u>2012</u>	<u>2011</u>
	€000	€000
<u>Beursgenoteerde en niet beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in aandelen</u>		
Stand begin boekjaar	120.129	122.879
Aankopen	15.689	49.075
Verkopen	-22.260	-42.181
Waardeontwikkeling	<u>18.331</u>	<u>-9.644</u>
Stand einde boekjaar	<u>131.889</u>	<u>120.129</u>

	<u>31-12-2012</u>	<u>31-12-2011</u>
	<u>€000</u>	<u>€000</u>
<u>Aandelen niet ter vrije beschikking</u>		
Securities lending	5.179	4.455
ontvangen zekerheden securities lending	5.481	4.642
3) Vastrentende waarden	<u>2012</u>	<u>2011</u>
	<u>€000</u>	<u>€000</u>
Beursgenoteerde en niet beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in vastrentende waarden		
Stand begin boekjaar	135.929	125.582
Verstrekingen	85.955	35.887
Verkopen c.q. aflossingen	-87.509	-39.965
Waardeontwikkeling	<u>17.101</u>	<u>14.425</u>
Stand einde boekjaar	<u><u>151.476</u></u>	<u><u>135.929</u></u>
	<u>31-12-2012</u>	<u>31-12-2011</u>
	<u>€000</u>	<u>€000</u>
<u>Obligaties niet ter vrije beschikking</u>		
Collateral voor derivatenposities ontvangen	2.010	5.793
Collateral voor derivatenposities geleverd	218	6.512
4) Derivaten	<u>2012</u>	<u>2011</u>
	<u>€000</u>	<u>€000</u>
<u>Activa</u>		
Valutaderivaten	5.003	770
Rentederivaten	<u>13.932</u>	<u>6.675</u>
Stand einde boekjaar	<u><u>18.935</u></u>	<u><u>7.445</u></u>
	<u>2012</u>	<u>2011</u>
	<u>€000</u>	<u>€000</u>
De looptijd van de rentederivaten kan als volgt worden weergegeven:		
- afwikkeling binnen 1 jaar	2.754	1.548
- afwikkeling tussen 1 en 5 jaar	10.294	5.826
- afwikkeling na 5 jaar	884	-699
Valutaderivaten hebben allemaal een looptijd korter dan 1 jaar.		
	<u>2012</u>	<u>2011</u>
	<u>€000</u>	<u>€000</u>
<u>Mutaties valutaderivaten</u>		
Stand begin boekjaar	770	43
Overboeking van langlopende schulden	-8.753	0
Aankopen	0	0
Verkopen en afwikkeling	10.190	0
Waardeontwikkeling	<u>2.796</u>	<u>727</u>
Totaal	<u><u>5.003</u></u>	<u><u>770</u></u>

	<u>2012</u>	<u>2011</u>
	<u>€000</u>	<u>€000</u>
<u>Mutaties rentederivaten</u>		
Stand begin boekjaar	6.675	0
Overboeking van langlopende schulden	0	-10.933
Aankopen	0	165
Verkopen en afwikkeling	0	0
Waardeontwikkeling	<u>7.257</u>	<u>17.443</u>
Totaal	<u><u>13.932</u></u>	<u><u>6.675</u></u>

Het pensioenfonds heeft geen beleggingen in de sponsormaatschappijen Zeeland Refinery N.V., TOTAL Nederland N.V., Mafina B.V., Aardolie Opslag Groningen B.V., Combines Refuelling Services en TOTAL Gestion Internationale.

5) Immateriële vaste activa	<u>2012</u>	<u>2011</u>
	<u>€000</u>	<u>€000</u>
Stand begin boekjaar	54	163
Investerings	0	0
Afschrijvingen	<u>-54</u>	<u>-109</u>
Stand einde boekjaar	<u><u>0</u></u>	<u><u>54</u></u>

Dit betreft de kosten van Innovact betreffende het ontwikkelen van een geautomatiseerd systeem voor de deelnemersadministratie. Medio 2009 is het systeem in gebruik genomen. Het afschrijvingspercentage bedraagt 33,3%.

6) Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	<u>31-12-2012</u>	<u>31-12-2011</u>
	<u>€000</u>	<u>€000</u>
Stand begin boekjaar	294	332
Mutatie herverzekeringsdeel	<u>-48</u>	<u>-38</u>
Stand einde boekjaar	<u><u>246</u></u>	<u><u>294</u></u>

De overlijdensrisico's en arbeidsongeschiktheidsrisico's zijn op basis van een stop-loss contract herverzekerd bij Zwitserleven. De overeenkomst is aangegaan voor een periode van vijf jaar, met ingang van 1 januari 2010.

Er worden geen gesepareerde beleggingen aangehouden waardoor er geen sprake is van resultaatdeling van beleggingsresultaten. Ook deelt het fonds niet in de verzekeringstechnische resultaten.

7) Vorderingen inzake beleggingen	<u>31-12-2012</u>	<u>31-12-2011</u>
	<u>€000</u>	<u>€000</u>
Dividendbelasting	122	67
Overige	<u>1.263</u>	<u>0</u>
	<u><u>1.385</u></u>	<u><u>67</u></u>

Alle vorderingen hebben een looptijd van korter dan één jaar.

Bij eindejaarscontrole bleek er een vordering van 1,26 mio € op BSG te zijn, inzake de herbalancering van de beleggingsportefeuille in mei 2012. Deze vordering is in april 2013 voldaan.

8) Overige vorderingen	<u>31-12-2012</u>	<u>31-12-2011</u>
	€000	€000
Bijdrage ziektekostenverzekering	54	58
Vorderingen uit hoofde van herverzekering	52	57
Sponsors	18	7
Overige vorderingen	<u>120</u>	<u>17</u>
Totaal	<u>244</u>	<u>139</u>

Alle vorderingen hebben een looptijd van korter dan één jaar.

9) Overige activa

Liquide middelen.

De liquide middelen staan voor een bedrag van k€ 79 niet ter vrije beschikking van het fonds.

Passiva

STICHTINGSKAPITAAL EN RESERVES

Het minimaal vereist vermogen bedraagt ultimo 31 december 2012 104,2% (2011: 104,2%). Het vereist vermogen (inclusief actief beheer) bedraagt 117,5% (2011: 118,8%). Het meenemen van het actief beheer risico zorgt voor een stijging van 0,2%. Het vereist vermogen exclusief actief beheer bedraagt 117,3% (117,9% in 2011). Gegeven de dekkinggraad per 31 december 2012 geldt dat het minimaal vereist vermogen per 31 december 2012 aanwezig was. Het vereist vermogen was per 31 december 2012 niet aanwezig.

Het vereist vermogen is het vermogen dat behoort bij de evenwichtssituatie van het pensioenfonds. In de evenwichtssituatie is het vermogen zodanig vastgesteld dat met de wettelijke vastgestelde zekerheidsmaat van 97,5% wordt voorkomen dat het fonds binnen een jaar over minder middelen beschikt dan de hoogte van de TV. Voor een zestal risicofactoren wordt het effect gemeten van een onmiddellijke verandering in het vermogen.

Vaststelling Vereist Vermogen (in miljoenen €):

	Feitelijke mix per 31-12-2012	Strategische mix
	Mio EUR	Mio EUR
Risico		
Rente	10,7	5,1
Zakelijke waarden	47,6	47,8
Valuta	9,8	9,7
Commodities	0,0	0,0
Krediet	6,0	6,6
Verzekeringstechnisch	9,8	9,8
Actief beheer	1,7	1,7
Subtotaal	85,6	80,7
Diversificatie	-29,3	-27,4
Vereist Vermogen (S-formule)	56,3	53,3
TV ultimo 2012 ¹⁾	322,2	322,2
Percentage (VV/TV)	17,5%	16,5%

¹⁾ De technische voorziening exclusief het herverzekeringsdeel.

Renterisico (S1)

Het effect van de meest ongunstige wijziging van de rente (termijnstructuur) volgens een vastgestelde tabel. Doorgaans zal een rentedaling het meest ongunstig zijn. Een daling van de rente leidt tot een verhoging van de TV en tot een waardestijging van de vastrentende waarden. Het saldo van deze effecten geeft het renterisico weer.

De Index Linked Bonds zijn ook meegenomen in de berekening van S1. Hierbij is aangenomen dat de schok op de nominale rente voor 60% bestaat uit een schok van de reële rente en voor 40% uit een schok van de inflatie.

Zakelijke waarden risico (S2)

Het effect van een daling van de zakelijke waarden met 25% voor beursgenoteerde aandelen in ontwikkelde markten plus indirect vastgoed, met 35% voor emerging markets en met 30% voor private equity, en een daling van direct vastgoed met 15%. Tussen de hier onderscheiden risico's wordt een correlatie van 0,75 gehanteerd.

Valutarisico (S3)

Het effect van een daling van alle valutakoersen ten opzichte van de euro met 20%.

Commodities risico (S4)

Het effect van een daling van de benchmark voor commodities met 30%.

Kredietrisico (S5)

Het kredietrisico wordt bepaald aan de hand van een daling van de gewogen gemiddelde rentemarge voor het kredietrisico van het fonds met 40%.

Verzekeringstechnisch risico (S6)

De verzekeringstechnische risico's betreffen drie risicofactoren die verband houden met sterfte; het procesrisico, de onzekerheid in de sterftetrend en de negatieve stochastische afwijkingen.

Actief beheer risico (S10)

Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die door portefeuillemanagers worden ingenomen ten opzicht van de strategische portefeuilles. De mate van actief beheer wordt doorgaans bepaald aan de hand van een tracking error. Deze tracking error meet de mate van afwijking tussen het rendement van een beleggingsportefeuille en het rendement op een benchmarkportefeuille. Een lage tracking error impliceert dat het feitelijke rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt, terwijl een hoge tracking error aangeeft dat het rendement duidelijk van de benchmark afwijkt. Een hogere tracking error impliceert daarmee een hogere mate van actief risico.

Per 31 december 2011 bedroeg de marktwaardedekkingsgraad 96,2%. De marktwaardedekkingsgraad is gestegen naar 104,3% per 31 december 2012. De dekkingsgraad wordt als volgt bepaald: (Stichtingskapitaal, reserves en TV) gedeeld door de TV.

Het pensioenfonds heeft in verband met het dekkingstekort medio 2009 het definitieve herstelplan ingediend bij De Nederlandsche Bank. In 2009 en 2010 is het herstel van de dekkingsgraad voldoende gebleken. Het herstel in 2011 was onvoldoende en derhalve is de geplande korting van 1,95% per 1 januari 2012 doorgevoerd. In februari 2012 is door het bestuur de voorgeschreven jaarlijkse evaluatie van het herstelplan uitgevoerd. Op basis van deze evaluatie heeft het bestuur een extra voorwaardelijke korting van 0,25% per 1 april 2013 vastgesteld. In november 2012 heeft het bestuur de jaarlijkse evaluatie van het herstelplan uitgevoerd zoals beschreven in het herstelplan. Op basis van deze evaluatie wordt verwacht dat het minimum vereiste vermogen bereikt wordt vóór 31 december 2013. Het bestuur heeft daarom besloten de geplande korting van 1,95% per 1 januari 2013 niet uit te voeren.

Een korting betreft een voorgenomen besluit op basis van de dekkingsgraad op de peildatum. Verwerkte kortingen worden teruggenomen bij een dekkingsgraad van > 115% op peildatum (31 oktober van het betreffende jaar).

10) Stichtingskapitaal

Het stichtingskapitaal bedraagt onveranderd € 45,38.

11) Algemene reserve

Het verloop van de algemene reserve is als volgt:

	<u>2012</u>	<u>2011</u>
	<u>€000</u>	<u>€000</u>
Stand begin boekjaar	-11.149	4.538
Resultaat bestemming	<u>25.129</u>	<u>-15.687</u>
Stand einde boekjaar	<u><u>13.980</u></u>	<u><u>-11.149</u></u>

12) Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

	<u>31-12-2012</u>	<u>31-12-2011</u>
	<u>€000</u>	<u>€000</u>
Technische voorziening voor risico pensioenfonds	322.163	294.524
Herverzekerde pensioenverplichtingen	<u>246</u>	<u>294</u>
Totaal	<u><u>322.409</u></u>	<u><u>294.818</u></u>

	<u>2012</u>	<u>2011</u>
	<u>€000</u>	<u>€000</u>
Stand begin boekjaar	294.818	261.843
Omrekening overlevingstafels	2.771	0
Pensioenopbouw	8.178	5.512
Indexering en overige toeslagen	98	4
Rentetoevoeging	1) 4.525	3.348
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-8.528	-8.432
Wijziging marktrente	2) 21.228	38.599
Mutatie uit hoofde van overdracht van rechten	115	-458
Overige mutaties	-748	-765
Korting aanspraken en rechten 1,95%	0	-5.061
Correctie uitzichtpensioen arbeidsongeschikten	0	266
Mutatie herverzekeringsdeel	<u>-48</u>	<u>-38</u>
Stand einde boekjaar	<u><u>322.409</u></u>	<u><u>294.818</u></u>

	<u>31-12-2012</u>	<u>31-12-2011</u>
	<u>€000</u>	<u>€000</u>
Actieve deelnemers	166.402	155.597
Inactieve deelnemers "slapers"	18.157	16.938
Pensioengerechtigden	<u>137.850</u>	<u>122.283</u>
Totaal	<u><u>322.409</u></u>	<u><u>294.818</u></u>

	<u>31-12-2012</u>	<u>31-12-2011</u>
	<u>aantallen</u>	<u>aantallen</u>
Actieve deelnemers	657	650
Inactieve deelnemers "slapers"	280	272
Pensioengerechtigden	<u>392</u>	<u>374</u>
Totaal aantal	<u><u>1.329</u></u>	<u><u>1.296</u></u>

¹⁾ Dit betreft de voor de voorziening benodigde interest, voor zover deze niet aan de wijziging van de gemiddelde interne rekenrente (zie punt 2) is toe te rekenen.

²⁾ Gemiddelde rekenrente in 2012: 2,4% (2011: 2,7%).

In de voorziening pensioenverplichtingen is een opslag opgenomen van 2% voor toekomstige administratiekosten. Verder is een opslag opgenomen van twee maal de risicopremie arbeidsongeschiktheid voor het tweejarig uitlooprisico met betrekking tot arbeidsongeschiktheid.

Voor werknemers geboren op of na 1 januari 1950 is een voorwaardelijke aanvulling gegeven op basis van de fiscale ruimte gelegen voor 31 december 2005. De berekeningsmethodiek voor de vaststelling van deze voorwaardelijke aanvulling op de pensioenaanspraken is vastgelegd in het pensioenreglement. De verwerving van deze voorwaardelijke aanvulling vindt plaats op 31 december 2020 dan wel indien pensionering van de deelnemer ligt voor 31 december 2020, de pensioneringsdatum van de deelnemer. Bij uitdiensttreding voor 31 december 2020, heeft de deelnemer geen aanspraak op deze voorwaardelijke aanvulling. De voorwaardelijke pensioenaanspraken behorende bij deze overgangsregeling maken sinds boekjaar 2009 onderdeel uit van de TV. Daarvoor was de voorziening overgangsregeling ondergebracht in een bestemmingsreserve. Per 31 december 2012 bedraagt de voorziening overgangsregeling k€ 10.147 (2011: k€ 9.540).

13) Overige voorzieningen

De voorziening AVU kan als volgt worden gespecificeerd:	<u>2012</u>	<u>2011</u>
	<u>€000</u>	<u>€000</u>
Stand begin boekjaar	1.204	2.047
Stortingen	390	466
Uitkeringen	-951	-1.163
Interest minus kostenvergoeding	176	100
Te verrekenen	<u>4</u>	<u>-246</u>
Stand einde boekjaar	<u>823</u>	<u>1.204</u>

14) Derivaten

	<u>2012</u>	<u>2011</u>
	<u>€000</u>	<u>€000</u>
Valutaderivaten	698	8.753
Rentederivaten	<u>0</u>	<u>0</u>
Stand einde boekjaar	<u>698</u>	<u>8.753</u>

Valutaderivaten hebben allemaal een looptijd korter dan 1 jaar.

<u>Mutaties valutaderivaten</u>	<u>2012</u>	<u>2011</u>
	<u>€000</u>	<u>€000</u>
Stand begin boekjaar	-8.753	-3.339
Overboeking naar beleggingen	8.753	0
Aankopen	0	610
Verkopen en afwikkeling	0	0
Waardeontwikkeling	<u>698</u>	<u>-6.024</u>
Totaal	<u>698</u>	<u>-8.753</u>

15) Overige schulden	<u>31-12-2012</u>	<u>31-12-2011</u>
	€000	€000
Te verrekenen AVU	132	246
Overige schulden	227	285
Belastingen en sociale premies	205	212
Vooruit ontvangen bedragen	<u>17</u>	<u>29</u>
Totaal	<u><u>581</u></u>	<u><u>772</u></u>

Alle overige schulden hebben een looptijd van korter dan één jaar.
Voor deze schulden zijn geen zekerheden gesteld.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Investeringsverplichtingen

Vooruitlopend op verwachte inkomende kasstromen bestaan er per balansdatum de volgende investerings- en stortingsverplichtingen (zogenaamde voorbeleggingen):

	2012	2011
	K€	K€
Investeringsverplichtingen	3.341	4.373

5.6. TOELICHTING OP DE ONDERSCHIEDEN POSTEN VAN DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

16) Bijdragen van werkgevers en werknemers	<u>2012</u>	<u>2011</u>
	<u>€000</u>	<u>€000</u>
Bijdragen werkgevers	7.008	4.566
Bijdragen werknemers	<u>2.333</u>	<u>2.032</u>
Totaal	<u>9.341</u>	<u>6.598</u>
	<u>2012</u>	<u>2011</u>
	<u>€000</u>	<u>€000</u>
Zeeland Refinery	6.325	4.479
TOTAL Nederland N.V.	2.409	1.751
Mafina	350	239
TOTAL Gestion Internationale	162	54
Aardolie Opslag Groningen	65	45
Combined Refuelling Services	<u>30</u>	<u>30</u>
	<u>9.341</u>	<u>6.598</u>

Het opbouwpercentage bedraagt 83,6% van het maximale opbouwpercentage (2,25%), zijnde 1,88%.

	<u>2012</u>	<u>2011</u>
	<u>€000</u>	<u>€000</u>
Zuivere kostendeekkende premie	9.605	6.509
Gedempte kostendeekkende premie	7.178	0
Totale feitelijk premie	9.341	6.598

Toelichting: Vanaf 2012 hanteert het fonds een kostendeekkende gedempte premie.

De samenstelling van de kostendeekkende premie is als volgt:

	<u>2012</u>	<u>2011</u>
	<u>€000</u>	<u>€000</u>
Actuariel benodigd voor pensioenopbouw	7.588	4.862
Toeslag voor uitvoeringskosten	590	650
Toeslag voor de instandhouding van het vereist eigen vermogen	<u>1.427</u>	<u>997</u>
	<u>9.605</u>	<u>6.509</u>

17) Overige bijdragen	<u>2012</u>	<u>2011</u>
	<u>€000</u>	<u>€000</u>
Uitkeringen uit hoofde van herverzekering	50	49
FVP-bijdrage	<u>0</u>	<u>5</u>
Totaal	<u>50</u>	<u>54</u>

18) Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

2012	Directe	Indirecte	Kosten van	Totaal
	beleggings- opbrengsten €000	beleggings- opbrengsten €000	vermogens- beheer €000	€000
Indirecte vastgoedbeleggingen	884	3.325	-332	3.877
Aandelen	16	19.318	-875	18.459
Vastrentende waarden	0	17.508	-407	17.101
Derivaten - valuta	0	2.098	0	2.098
Derivaten - rente	5.643	7.073	-40	12.676
Liquide middelen	-4	-1.526	0	-1.530
Overige kosten vermogensbeheer	0	25	-633	-608
	<u>6.539</u>	<u>47.821</u>	<u>-2.287</u>	<u>52.073</u>

2011	Directe	Indirecte	Kosten van	Totaal
	beleggings- opbrengsten €000	beleggings- opbrengsten €000	vermogens- beheer €000	€000
Indirecte vastgoedbeleggingen	1.350	-264	0	1.086
Aandelen	19	-9.637	0	-9.618
Vastrentende waarden	24	14.425	0	14.449
Derivaten - valuta	0	-5.297	0	-5.297
Derivaten - rente	985	17.762	0	18.747
Overige beleggingen	0	-100	0	-100
Liquide middelen	-14	1.060	0	1.046
Overige kosten vermogensbeheer	0	0	-429	-429
	<u>2.364</u>	<u>17.949</u>	<u>-429</u>	<u>19.884</u>

Onder de kosten van vermogensbeheer is voor k€ 933 aan vaste vergoedingen en voor k€ 145 aan performancegerelateerde vergoedingen opgenomen. De overige vermogensbeheerkosten omvatten de kosten vermogensbeheer pensioenfonds en bestuursbureau (k€ 107), de kosten voor fiduciair beheer (k€ 395), bewaarloon (k€ 32), advieskosten vermogensbeheer (k€ 70) en overige kosten (k€ 29).

Transactiekosten zijn onderdeel van de aan- en verkooptransacties van beleggingen. Deze zijn eveneens onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten en bedragen over 2012 k€ 576.

Over het verslagjaar 2011 waren nog niet alle gegevens van de vermogensbeheerkosten beschikbaar en zijn alleen de directe kosten in het overzicht opgenomen.

De waardeontwikkeling in de verloopoverzichten van de beleggingen (na aftrek van de beleggingskosten) worden netto weergegeven.

19) Saldo overdrachten van rechten	<u>2012</u>	<u>2011</u>
	€000	€000
Inkomende waardeoverdrachten	100	95
Uitgaande waardeoverdrachten	<u>0</u>	<u>-583</u>
Totaal	<u>100</u>	<u>-488</u>

20) Overige baten	<u>2012</u>	<u>2011</u>
	€000	€000
Rente op vorderingen	4	0
Totaal	<u>4</u>	<u>0</u>
21) Pensioenuitkeringen	<u>2012</u>	<u>2011</u>
	€000	€000
<i>Pensioenuitkeringen:</i>		
- ouderdomspensioen	6.513	6.510
- partnerpensioen	1.252	1.191
- wezenpensioen	38	44
Totaal	<u>7.803</u>	<u>7.745</u>
22) Pensioenuitvoeringskosten	<u>2012</u>	<u>2011</u>
	€000	€000
Salarissen	257	330
Overige kosten	184	111
Kosten actuaris:		
- advies, jaarwerk en overig	161	152
- herstelplan	15	13
Kosten deelnemersadministratie	77	62
Afschrijvingskosten deelnemersadministratie	54	109
Kosten accountant	18	50
Totaal	<u>766</u>	<u>827</u>
<u>Specificatie accountantskosten</u>	<u>2012</u>	<u>2011</u>
	€000	€000
Wettelijke controle van de jaarrekening en de verslagstaten	36	50
Andere controle opdrachten	0	0
Andere niet controle diensten	0	0
Fiscale adviesdiensten	0	0
	36	50
Af: deel toegerekend aan beleggingen	18	0
Totaal	<u>18</u>	<u>50</u>

Vanaf het jaar 2012 worden een aantal (interne) kosten die toe te rekenen zijn aan beleggingen opgenomen onder de kosten van vermogensbeheer en niet meer onder de pensioenuitvoeringskosten.

23) Premies herverzekering

Dit betreft betaalde premie aan Zwitserleven.

24) Overige lasten

Dit betreft ontvangen interest verminderd met kostenvergoeding inzake AVU.

Beloningen bestuurders

De salariskosten van de voorzitter worden vanaf 2008 betaald door het fonds. De werkgever vergoedt deze kosten door middel van de werkgeverspremie. Samen met de uitvoeringsovereenkomst wordt elke 5 jaar bepaald of de vergoeding hiervoor voldoende is. Voor de werknemersvertegenwoordigers is een vacatieregeling van kracht.

Gemiddeld aantal personeelsleden

Bij het fonds zijn geen werknemers in dienst (2011: nihil). Aan de stichting zijn wel gemiddeld 3 personen (2,6 voltijdequivalenten) doorbelast vanuit de aangesloten ondernemingen (3,1 voltijdequivalenten in 2011). Dit betreffen 3 personen bij het pensioenbureau (2,6 fte).

5.7. ONDERTEKENING VAN DE JAARREKENING

De ondertekening van het verslag van het bestuur wordt door twee bestuursleden gedaan, als wettelijke vertegenwoordiging van het bestuur conform het gestelde in de statuten van het fonds.

Voorburg, 20 juni 2013

Namens het bestuur,

A. van Schaik
Voorzitter

R. Boonman
Secretaris

6. OVERIGE GEGEVENS

6.1. STATUTAIRE REGELING OMTRENT DE BESTEMMING VAN HET SALDO VAN BATEN EN LASTEN

Het bestuur van het fonds stelt voor het positieve saldo van baten en lasten over het boekjaar ad € 25.129.715 als volgt te bestemmen:

- ten bate van de algemene reserve € 25.129.715.

Dit voorstel is, vooruitlopend op de goedkeuring van het bestuur van het fonds, in de jaarrekening verwerkt.

6.2. GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Voorwaardelijke korting

In februari 2013 is door het bestuur de voorgeschreven jaarlijkse evaluatie van het herstelplan uitgevoerd. Op basis van deze evaluatie heeft het bestuur besloten de extra voorwaardelijke korting van 0,25% per 1 april 2013 niet uit te voeren. Op basis van deze evaluatie wordt verwacht dat het minimum vereiste vermogen bereikt wordt vóór 31 december 2013.

Dekkingsgraad

Op 31 mei 2013 was de dekkingsgraad 106,7%. De dekkingsgraad van het fonds ligt sinds 1 januari 2013 boven de dekkingstekortgrens, doch onder de reservetekortgrens.

6.3. ACTUARIËLE VERKLARING

Opdracht

Door Stichting Total Pensioenfonds Nederland te Rotterdam is aan Actuva Actuariële Diensten de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2012.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

In overeenstemming met de richtlijn "Samenwerking tussen accountant en actuaris ter zake van de controle van verantwoordingen van verzekeringsinstellingen" heeft de accountant van het pensioenfonds mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid en de volledigheid van de administratieve basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeelsvorming van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens en de bevindingen van de accountant ten aanzien hiervan zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt voor mijn beoordelingswerkzaamheden heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik ondermeer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld, en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangevane verplichtingen kan nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het pensioenfonds.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningregels en uitgangspunten, als geheel bezien, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen. Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een reservetekort.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132, gezien het reservetekort van het fonds. De vermogenspositie van Stichting Total Pensioenfonds Nederland is naar mijn mening niet voldoende vanwege het reservetekort.

Volendam, 20 juni 2013
drs. J.H.H. Tuijp, AAG

verbonden aan
Actuva Actuariële Diensten

6.4. CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Deloitte Accountants B.V.
Wilhelminakade 1
3072 AP Rotterdam
Postbus 2031
3000 CA Rotterdam
Nederland

Aan: het Bestuur van Stichting TOTAL Pensioenfonds Nederland te Rotterdam

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit rapport opgenomen jaarrekening 2012 van Stichting Total Pensioenfonds Nederland te Rotterdam gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2012 en de staat van baten en lasten over 2012 met de toelichting, waarin opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van het pensioenfonds is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het verslag van het bestuur, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijking van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van het pensioenfonds.

Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van het pensioenfonds gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel betreffende de jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Total Pensioenfonds Nederland per 31 december 2012 en van het resultaat over 2012 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het verslag van het bestuur, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het verslag van het bestuur, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Rotterdam, 20 juni 2013

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: Drs. M. van Luijk RA

6.5. INTERN TOEZICHT: VERSLAG VAN DE VISITATIECOMMISSIE

Visitatie in 2011

Het fonds maakt deel uit van een samenwerkingsverband van ondernemingspensioenfondsen die gezamenlijk de deelnemende fondsen visiteren. Na een eerste visitatie in 2009, is er in 2011 een tweede visitatie uitgevoerd. De visitatie vindt plaats op basis van de principes van de stichting van de arbeid (STAR).

De visitatiecommissie startte haar werkzaamheden in oktober 2011 met een *desk research* op basis van een aantal opgevraagde fondsdocumenten. Op basis hiervan zijn een aantal interviews gehouden met bestuursleden, leden van de deelnemersraad, leden van het verantwoordingsorgaan en het Hoofd Pensioenbureau. In december 2011 zijn de bevindingen besproken met de voorzitter van het fonds en het Hoofd Pensioenbureau. Het eindrapport is in januari 2012 opgesteld en in april 2012 aan het bestuur en het verantwoordingsorgaan gepresenteerd.

Een samenvatting van de bevindingen en aanbevelingen is opgenomen in het jaarverslag over 2011. In 2012 heeft het bestuur de bevindingen en aanbevelingen van de visitatiecommissie besproken en is tot de conclusie gekomen dat er geen concrete acties nodig waren.

6.6. VERSLAG VAN HET VERANTWOORDINGSORGAAN

Het verantwoordingsorgaan van Stichting TOTAL Pensioenfonds Nederland is per 1 januari 2008 ingesteld. De leden van het verantwoordingsorgaan hebben een zittingstermijn van drie jaar, waarbij is bepaald dat aftredende leden terstond herbenoembaar. Het VO is samengesteld uit 3 leden, een lid wordt voor benoeming voorgedragen door TOTAL Nederland N.V. en Zeeland Refinery N.V. gezamenlijk, een lid uit of namens de werknemersvertegenwoordiging in de deelnemersraad en een lid uit of namens de pensioengerechtigden in de deelnemersraad. Per juli 2012 is het reglement van het verantwoordingsorgaan geactualiseerd.

Op basis van het verkregen jaarverslag, jaarrekening, documentatie, brieven, notulen van bestuurs- en beleggingscommissievergaderingen en overige documenten heeft het verantwoordingsorgaan verschillende aspecten uitgebreid bestudeerd en geanalyseerd. De hoofdthema's waren daarbij:

- Opvolgen van het door het bestuur vastgelegde beleid en strategie;
- Waarborging van interne controles;
- Financiële en actuariële analyses;
- Uitbesteding;
- Uitvoering herstelplan;
- Deskundigheidsbevordering bestuursleden;
- Vooruitzichten.

Bevindingen en aanbevelingen

Na afsluiting van de hierboven genoemde analyse heeft er op 15 mei 2013 overleg plaatsgevonden tussen het verantwoordingsorgaan en een afvaardiging van het bestuur, waarbij de voorlopige bevindingen zijn besproken. Het verantwoordingsorgaan dankt het bestuur voor het zeer open gesprek en de uitvoerige toelichtingen die op de verschillende onderdelen zijn gegeven. Op basis van dit gesprek, merkt het verantwoordingsorgaan het volgende op:

- De nieuwe pensioenregeling is zeer efficiënt en zonder complicaties ingevoerd.
- De visitatiecommissie blijft een vast onderdeel van het interne controle systeem en zal waarschijnlijk in de toekomst ieder jaar plaats gaan vinden.
- In 2012 is een nieuwe bestuursvoorzitter benoemd; in 2013 zal de vacature voor TOTAL Nederland N.V. worden opgevuld.
- De kwaliteit en inhoud van de notulen van de vergaderingen van het bestuur en de beleggingscommissie is in 2012 wederom duidelijk verbeterd.
- Het bestuur is goed op de hoogte van de (voorgestelde) wetswijzigingen welke een grote invloed kunnen hebben op het bestuursmodel, financieel toetsingskader (FTK) en fiscale aspecten voor pensioenopbouw.
- Op basis van de bevindingen en aanbevelingen in het Jaarverslag 2011 is een actielijst gemaakt. In de loop van 2013 worden deze afgerond door het bestuur.
- Het verantwoordingsorgaan heeft voorgesteld om 2 keer per jaar met een afvaardiging van het bestuur samen te komen om ontwikkelingen in regelgeving, ontwikkelingen etc. te bespreken.
- Het verantwoordingsorgaan is van mening dat de werkbelasting van het hoofd pensioenbureau zeer groot en intensief is. Dit brengt risico's met zich mee bij langere afwezigheid.

Op basis van zijn werkzaamheden heeft het verantwoordingsorgaan de volgende aanbevelingen:

- De in de jaarrekening over 2012 opgenomen vooruitzichten 2013 worden door het verantwoordingsorgaan als zeer optimistisch ervaren, zeker voor wat de Europese ontwikkelingen betreft.
- Het verantwoordingsorgaan adviseert het bestuur de functie inhoud van het hoofd pensioenbureau aan een risicoanalyse te onderwerpen om duidelijk vast te stellen waar afbreuk zou kunnen ontstaan bij langere afwezigheid.
- Het verantwoordingsorgaan stelt het bestuur voor een globale planning met betrekking tot het jaarwerk aan het verantwoordingsorgaan te verstrekken.

Conclusie

Het verantwoordingsorgaan spreekt zijn waardering uit over het in 2012 uitgevoerde beleid en beleggingsstrategie. Deze hebben geleid tot een verbeterde financiële positie van het pensioenfonds, in het bijzonder de sterke verbetering van de dekkingsgraad.

Daarnaast dankt het verantwoordingsorgaan het bestuur, de deelnemersraad en de medewerkers van het pensioenbureau voor het vele en gecompliceerde werk dat in 2012 is verzet en de constructieve wijze waarop door alle betrokkenen is samengewerkt.

Voorburg, 7 juni 2013

P. Schuit, voorzitter verantwoordingsorgaan

Reactie van het bestuur

Het bestuur dankt de leden van het verantwoordingsorgaan voor haar inzet en het rapport over het boekjaar 2012 met daarin het positieve oordeel en de aanbevelingen.

In 2012 is na afronding van het jaarverslag over het boekjaar 2011 een overzicht opgesteld van alle bevindingen en aanbevelingen van de accountant, de certificerend actuaris, het verantwoordingsorgaan en de visitatiecommissie. De opvolging van de acties is begin 2013 afgerond. Voor het boekjaar 2012 zal het bestuur wederom een samenvatting maken van alle bevindingen en aanbevelingen rondom het jaarwerk en waar nodig acties initiëren.

Het bestuur is zich bewust van de kwetsbaarheid van de uitvoeringsorganisatie door de geringe omvang. Bij uitbesteding (bijvoorbeeld vermogensbeheer, deelnemersadministratie, uitkeringsadministratie) wordt speciaal aandacht besteed aan back-up mogelijkheden in geval van calamiteiten. Daarnaast wordt bij het pensioenbureau intern extra aandacht besteed aan goede werkbeschrijvingen en kennisuitwisseling onderling. Het bestuur zal een risicoanalyse met betrekking tot uitval in overweging nemen.

Het bestuur is voornemens om in het najaar van 2013 een tussenoverleg met het verantwoordingsorgaan te organiseren. Daarnaast zal het verantwoordingsorgaan in een zo vroeg mogelijk stadium op de hoogte worden gebracht van de planning voor de werkzaamheden rondom het jaarwerk.

6.7. LIJST MET GEBRUIKTE AFKORTINGEN EN BEGRIPPEN

ABTN	Actuarieel en Bedrijfstechnische Nota. Een wettelijk voorgeschreven nota waarin de hoofdlijnen van de pensioenregeling, de actuariële grondslagen, de financieringsopzet, de sturingsmiddelen, het beleggingsbeleid en de organisatorische opzet van een pensioenfonds zijn beschreven.
Actuariële analyse	In een actuariële analyse analyseert een actuaris de resultaten naar verschillen tussen de werkelijke ontwikkelingen en de actuariële grondslagen.
Actuariële grondslagen	Veronderstellingen over onder meer rekenrente, kansen (waaronder levensverwachting) en kosten die een actuaris hanteert bij berekening van de pensioenverplichtingen en de pensioenpremie.
AG	Actuarieel Genootschap. Beroepsvereniging van actuarissen in Nederland.
ALM	Asset Liability Management. Een methode om modelmatig de samenstelling van de strategische beleggingsportefeuille af te stemmen op de samenstelling van de pensioenverplichtingen.
ALM-studie	Studie waarbij in onderlinge samenhang de ontwikkeling van de beleggingen en de pensioenverplichtingen wordt geanalyseerd ter toetsing van het premiebeleid, indexeringsbeleid en beleggingsbeleid.
AVU	Aanvulling bij vervroegd uittreden. Tijdelijke aanvullende regeling van de werkgevers voor deelnemers geboren vóór 1950.
Benchmark	Objectieve maatstaf voor prestaties met betrekking tot bijvoorbeeld beleggingsperformance, kosten of serviceniveau.
BSG	Blue Sky Group, gevestigd te Amstelveen.
CDC	Collective Defined Contribution.
Continuïteitsanalyse	Analyse gericht op het verkrijgen van inzicht in de financiële risico's op lange termijn en de sturingskracht van de beleidsinstrumenten (premiebeleid, indexeringsbeleid en beleggingsbeleid). De analyse laat zien of een pensioenfonds bij huidige beleid op de lange termijn aan de pensioenverplichtingen kan voldoen. De continuïteitsanalyse is onderdeel van het FTK.
Collateral management	Uitwisseling van onderpand met het doel om kredietrisico op tegenpartijen uit hoofde van onderhandse derivatentransacties te beperken.
CPI	Consumentenprijsindex. Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek.
Derivaten	Van effecten afgeleide financiële instrumenten die geen of een geringe vermogensoverdracht kennen, zoals opties, futures en swaps. De prijsontwikkeling is (mede) afhankelijk van de prijsontwikkeling van de onderliggende waarde.
DNB	De Nederlandsche Bank, gevestigd te Amsterdam. Toezichthouder die verantwoordelijk is voor het prudentiële en materiële toezicht op onder meer pensioenfondsen.
FTK	Financieel Toetsingskader. Methodiek voor de toetsing van de financiële opzet en financiële positie van pensioenfondsen en verzekeraars door DNB.

Indexering	Aanpassing van opgebouwde pensioenrechten en/of pensioenaanspraken op basis van prijs- of loonontwikkeling.
Inflation linked bonds	Obligaties waarvan de hoofdsom en de rentebetalingen worden geïndexeerd met de inflatie.
Kostendekkende premie	In het FTK gedefinieerde premie die benodigd is om de kosten van de pensioenregeling te dekken, bestaande uit de actuariële premie benodigd voor de pensioeninkoop, een opslag voor de opbouw of instandhouding van het vereist eigen vermogen en een kostenopslag.
Marktwaarde	Bedrag waarvoor een belegging of een verplichting kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde, tot een transactie bereid zijnde partijen die onafhankelijk zijn. De marktwaarde is meestal gebaseerd op actuele marktprijzen.
Min. van SZW	Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
RTS	Rente Termijn Structuur
Securities lending	Uitlenen van effecten voor een vastgestelde periode aan derden in ruil voor een geldelijke vergoeding.
Strategische assetallocatie	Langetermijnverdeling van de beleggingen over beleggingscategorieën (voornamelijk aandelen, obligaties en onroerend goed) en segmenten (regio, stijl of anderszins) daarbinnen, gebaseerd op een ALM-studie.
Tactische assetallocatie	Kortetermijnverdeling van de beleggingen over beleggingscategorieën (voornamelijk aandelen, obligaties en onroerend goed) en segmenten (regio, stijl of anderszins) daarbinnen, gebaseerd op marktontwikkelingen.
TN	TOTAL Nederland N.V., gevestigd te Voorburg.
TPN	TOTAL Pensioenfonds Nederland, gevestigd te Nieuwdorp.
ZR	Zeeland Refinery N.V., gevestigd te Nieuwdorp.
TV	Technische Voorziening pensioenverplichtingen.
UFR	De Ultimate Forward Rate (UFR) is in 2012 door DNB voorgeschreven als de rentetermijnstructuur voor het bepalen van de pensioenverplichtingen. Het is een risicovrije rekenrente voor langjarige contracten, waarin wegens de lange looptijd onvoldoende handel in bestaat. De huidige UFR is 4,2%. De onderbouwing van de 4,2% is een historisch gemeten lange termijn inflatie van 2% en een reële rente van 2,2%.
Valutarisico	Risico dat waarde van beleggingen verandert als gevolg van veranderingen in valutakoersen.
Waardeoverdracht	Naar een andere pensioenregeling (pensioenfonds of verzekeraar) overdragen van de waarde van opgebouwde pensioenaanspraken.